

ČRJANSKE cajtnge

April 2012, št.49

**Županja
o delu in načrtih**

**Matjaževo leto:
20 let Gradov
Kralja Matjaža**

**Pet novih knjig:
Setve in žetve
znanja ...
777
Kralj Matjaž v gori
Peci
Drzne sanje
Žerjavska kadunja**

**Intervju:
doc. dr. Žiga Vodovnik**

**Društvo ljubiteljev
starodobnih vozil**

**Da ne pozabimo:
Vesevkova skrinja**

Foto: Tomo Jeseničnik

**OBČINA
ČRNA NA KOROŠKEM
CENTER 101, 2393 ČRNA**

TEL.: 02 870 48 10, FAX: 02 870 48 21, E-MAIL: OBCINA@CRNA.SI

DELA IN NAČRTI V LETU 2012

Toplo in lepo vreme, ki napoveduje prijetno leto 2012, nam je omogočilo, da smo lahko v naši občini že v mesecu marcu pričeli z nadaljevanjem gradbenih del na še nedokončanih projektih. Najverjetneje je najbolj težko pričakovan zaključek izgradnje državne ceste od centra do Mušenika, kjer so dela že v polnem teku. Verjamem, da bo izvajalec del poskrbel, da bodo dela dokončana do 30. junija 2012, kar bi sovpadalo z datumom letošnjega srečanja državnikov pri Najevski lipi. Vrednost investicije, vključno z ureditvijo ceste, ki jo sofinancira Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, Direktorat za promet, znaša 924.546,60 €, od tega Občina sofinancira 413.448,18 €. Finančni zalogaj Občine zajema izgradnjo komunalnih vodov, kabelske kanalizacije ter izgradnjo pločnikov in javne razsvetljave.

V okviru Programa ukrepov za izboljšanje okolja v Zgornji Mežiški dolini zaključujemo gradbena dela na občinski cesti Žerjav-Jazbina, odsek šola-Tenez. Vrednost investicije, vključno z izgradnjo vodovoda, znaša 175.000,00 €, od tega Občina sofinancira iz lastnih sredstev 85.000,00 €. Rok za dokončanje teh del je 30. maj 2012.

Konec meseca maja bo dokončano tudi parkirišče pri osnovni šoli, financirano iz programa sanacijskih ukrepov. Novo, zaenkrat sicer samo zunanjo podobo, bo dobila tudi krajevna knjižnica in prostori društev. Vseeno upam, da bo tudi ta prvi korak razlog za zadovoljstvo vseh uporabnikov prostorov.

V letu 2011 se je na območju stanovanjskih blokov Rudarjevo 5 in 7 izvedla preplastitev makadamske površine in izgradnja stopnic. Projekt bo dokončan prihodnji mesec s hortikulturno ureditvijo brežin na obeh straneh stopnic.

Foto: M. Dimnik

Program izvedbe sanacijskih ukrepov za leto 2011 bomo zaključili s preplastitvijo makadamske površine na območju stanovanjskih blokov v Šmelcu.

V letu 2012 imamo vrsto načrtov; ali jih bomo uspeli uresničiti, pa bomo videli šele po sprejemu rebalansa državnega proračuna. Vsekakor nas najbolj skrbi, kako bo s sredstvi, ki bi jih morali prejeti iz zdaj že bivšega Ministrstva za kulturo, saj moramo kljub odločbi in sklepu o odobritvi več kot 400.000 €, namenjenih obnovi Kulturnega doma, še vedno čakati, ali bodo sredstva v rebalansu državnega proračuna /še/ ostala. Negotovost ostaja tudi pri letošnjih sredstvih za izvedbo sanacijskega programa, v okviru katerih bi radi izvedli kar nekaj preplastitev cest mimo hiš v naših zaselkih. Vendar počakajmo, saj nobena noč ni tako temna, da ne bi za njo prišel lep in sončen dan.

Po sprejemu proračuna, ki v osnutku znaša 5.539.833 €, bomo videli, kaj od načrtovanega bomo uresničili, saj bo v maju že znano, katera sredstva bomo prejeli in česa ne. V načrtu razvojnih programov za leto 2012 imamo predvideno izvedbo projekta Geopark, nakup Delavskega doma v Žerjavu, dokončanje projekta Kocerod, izgradnjo dela ceste Pristava, izgradnjo pločnika od Faktorja do odcepa Potočnik, v kolikor bodo lastniki odstopili del zemljišča. V Spodnjem Javorju bomo v kratkem ponudili v odkup parcele, za področje Šmelca pa smo že naročili pripravo strokovnih podlag in podrobnejšo prostorsko ureditev, ki bo omogočala gradnjo tudi na tem območju.

V Rudarjevem nameravamo obnoviti otroško igrišče, upam pa tudi, da bo podjetje TAB na območju bivše žage uredilo parkirišča ter okolico in postavilo že dalj časa obljubljen otroško igrišče. Nadalje bomo iz skupnih projektov LAS Mežiške doline uredili parke in turistične točke v kraju ter označili pot vzdržljivosti – K 24, ki bi morala postati še bolj prepoznaven turistični produkt našega kraja.

Nadaljevali bomo urejanje pokopališča in poleg poti uredili tudi ograjo, kar bo marsikomu zmanjšalo nejevoljo, ki jo povzroča divjad, ko požre komaj nasajene rože. Sicer nisem čisto prepričana, ali bo ograja preprečila srnam njihov pohod, saj se enako dogaja tudi na pokopališčih, okrog katerih so visoke ograje.

Posebej predstavljam projekt Arhitekturno urbanistična ureditev Črne na Koroškem, kjer bodo študentje Univerze v Ljubljani, Fakultete za arhitekturo in Ekonomske fakultete pripravili urbanistične analize in idejno skico prostorske razvojne strategije v širšem prostoru, idejno študijo ureditve območja bivše žage v Mušeniku, idejno študijo prenove dotrajanih stanovanjskih objektov v središču Črne, referenčno prenovo kmetije in stanovanjskega bloka ter izdelali predlog posameznih elementov urbane opreme. Hkrati bodo pripravili podloge za obravnavo posameznih projektov v diplomskih nalogah, in sicer za hotel, smučišče in avtobusno postajo v centru. Da bomo ta projekt uresničili, je v veliki meri zaslužen naš mladi sokrajan, arhitekt Matic Pajnik. Verjamem, da bodo ideje mladih strokovnjakov zanimive in uporabne za naš kraj. Predstavitve projekta, ki vključuje tudi izdelavo makete, bo na Občini predvidoma 15. junija, javna predstavitev tega zanimivega projekta pa bo vključena v program letošnjega Turističnega tedna.

Na kaj ne smem pozabiti? Na pričetek izgradnje kmetijske zadruge v Rudarjevem, ki bo zagotovo velika pridobitev v kraju. Pričela naj bi se še letošnje leto, in sicer bo zajemala izgradnjo trgovine s površino 250 m², izgradnjo skladišča v izmeri 471 m² in zunanjih skladišč, ki bodo merila 668 m². V sklopu trgovine bo po skupnem dogovoru med Občino in investitorjem zgrajen tudi kava bar. V bližini nove trgovine bo Gozdno gospodarstvo zgradilo kotlovnico in zalogovnik za sekance. Izgradnja kotlovnice je tudi predmet razgovora nadaljnje, upam, da bistveno cenejše toplotne oskrbe naselja Rudarjevo, za kar potencialni investitorji že pripravljajo idejne zasnove.

V okviru letošnjega proračuna bomo vsekakor poskrbeli za nemoteno financiranje vzgoje in izobraževanja ter zagotovili potrebna sredstva športnim in kulturnim društvom ter Prostovoljnemu gasilskemu društvu, ki vselej v celoti in odlično opravljajo svoje poslanstvo. Menim, da smo na njihovo delovanje in njihove uspehe lahko prav vsi zelo ponosni.

Bliža se prvi maj, letošnji tradicionalni pohod na Pikovo smo poimenovali Matjažev pohod in verjamem, da bo na to priljubljeno izletniško točko prispelo veliko pohodnikov.

Županja:
Romana Lesjak

Skupina mladih arhitektov na obisku v šoli

Aforist ... in služba

V javnih službah je mnogo skrivnosti.
S plačo in vremenom nihče ni dolgo zadovoljen.

Ne sposobnih, pokvarjenih sodelavcev se boj.

Delu nekaj malega časti, še manj plače in nič oblasti.

Zabavi so pridni slaba družba.

Dajte mi plačo, obdržite delo.

Niko Brumen

PRIHAJAJO, PRIHAJAJO ...

... tako imenovani načrtovalci prostora, tudi v KS Žerjav, da se bodo stvari, ki se tičejo celotne skupnosti, končno pri nadaljnjem razvoju kraja zastavile tako, da bo za vse najboljše. Iskreno upam, da ne bodo potrebne posebne zaščitne enote ta plavih, da jim bodo zagotovili varnost, ve se, pred katerimi in kaj je cilj slednjih; demokracijo si predstavljajo kot totalno anarhijo, kjer lahko vsakdo dela, kar mu pade na pamet, ne glede ne to, ali je to za ostalo skupnost sprejemljivo ali ne, pa če mora svoje interese zaščititi s pestmi, beri vilami, vandalizmom ali verbalnim nasiljem nad ostalimi sokrajani. To se v naši skupnosti vse pogosteje dogaja oziroma je postala že stalnica pri lastninjenju javnega dobrega, pa naj gre za postavitev zasilne ute, vrtno utice, že kar ograjene vikend prostore, kamor bognedaj da bi kdo pomotoma zašel, takoj se prične dokazovanje o lastništvu z virtualnimi ali celo ponarejenimi dokumenti o nasledstvu po starših ali po pripadanju po najemnem stanovanju, katerega lastnik ni stanovanjsko podjetje ENERGIJA, lastnik parcel za hauzom je Občina, KS Žerjav, ki mora biti dober gospodar z zaupanim javnim dobrim, v dobro vseh, pa se nikakor ne more postaviti v bran volkovom - pogoltnem. Ko kdo omeni, da se tako ne dela, da ni prav, je takoj na tapeti črnjanski tajkun, zakaj pa on lahko ima, kar narod zgradil je, pa Zidar in podobni peklenščki, potem sledi špirtir in do sedaj je na srečo šlo še brez fi. Zemljišča je KS Žerjav predvidela za varno vrtničkarstvo, ki se bo uvedlo z ureditvijo plastinjakov s samostojnim namakalnim sistemom (izvajalec projekta bo ZZV Ravne, kar je bilo jasno povedano na delavnicah ŽIVIMO ZDRAVO v Delavskem domu, tako da krajani veste, za kaj gre, tako pa posamezniki z levega in desnega brega Jazbine divje lastninite zemljišča, ki so namenjena za skupno dobro - varno vrtnarjenje za vse). Samo upati je, da se bo projekt čim prej re-

aliziral, res pa je, da to ne bo poceni; slaba stran projekta je, da ne bo v teh plastinjakih nobene možnosti, kot jim pravimo v Žerjavu, veleposestnikov, za njih je še dosti zemljišč na Mrdavsovem, pa še primernejša so za pridelavo večjih količin krompirja in ostalih poljščin, ki rabijo kmetijska ekološko neoporečna zemljišča.

Čudi me, da ko je TAB d.o.o uredil parcelo 84. K.o. Žerjav, tam ni divjih odlagališč, garaž, ut ... ! Tam se spoštujejo okoljevarstveni in drugi zakoni, na javnem dobrem pa ne, kar pove vse o odnosu posameznikov do javnega dobrega. Ker mi je dobro znana problematika na nivoju občine, se kar nekam lažje o nastalem problemu izkašljaš.

Težko sem se odločil, da ta problem obelodanim, vendar si kraj, ki je daleč naokoli znan po dobrih ljudeh, takšne usode ne zasluži, v kraju so še ljudje, ki z njim živijo, ki si želijo tu živeti še naprej, ki imajo rojstni kraj pač radi; in če imaš nekaj rad, to pomeni tudi, da to spoštuješ, neguješ in s sokrajani živiš. Kakorkoli že, nikakor ne more biti osebna korist posameznika nad koristmi večine (v tem primeru tistih, ki spoštujejo demokratična načela, ne pa zakon močnejšega, ki ga želijo izvajati posamezniki z obrazložitvijo, da je korist posameznika nad skupnim dobrim). To naj imajo v opevani Ameriki, ne pa v de-

Ko se Jazbina razbesni ...

želi, kjer baje ima 'ta zadnjo' pravna država. Menim, da temu ni tako in da bo potreben splošni upor proti tovrstni tiraniji, v kolikor reda ne more zagotoviti država (v tem primeru Občina), se bojim, da bo grdo, dobro pa se ve, kdo bo imel dobiček.

Pa še o čem bolj spodbudnem.

Na nivoju občine je županja imenovala za potrebe LEKa - lokalnega energetskega koncepta Občine Črna na Koroškem usmerjevalno skupino za pripravo slednjega. Samo upati je, da ne bo tako, kot je bilo pred 12 leti, ko je nekaj posameznikov pri Stanovanjskem podjetju RM doseglo, da se v Žerjavu ni uredilo za vso blokovno gradnjo skupno centralno ogrevanje. Ta isti sedaj najbolj kričijo o centralnem ogrevanju kraja, saj se jim je rok za etažne centralne iztekkel in bo potrebna nabava novih peči, to vemo tudi ostali, in se bo potrebno z lastnikom in upravljavci pogovoriti bolj odločno o okoljevarstvenih vprašanjih, vsaj zakonodaja ni več takšna, kot je bila daljnega leta 2000.

V imenu sveta KS Žerjav vabim vse krajanje v soboto, 5. maja, na pohod po poteh parti-

Most vseh mostov - vsako leto se je postavil nov.

zanskih kurirjev, na proslavo ob 30-letnici KS Žerjav in na Srečanje s starimi Žerjavčani; slednje bo v dvorani Delavskega doma, kjer bomo, kot vedno, razdrli marsikatero dobro v korist našega kraja.

Ob 30-letnici KS Žerjav bo izdana tudi knjiga ŽERJAVSKA KADUNJA, kjer bo vse o nas, res da skozi čas, pa vendar o nas.

Iskreno vabljeni!

Peter Raztočnik,
predsednik sveta KS Žerjav

20 let Gradov Kralja Matjaža ali Matjaževo leto 2012 v Črni na Koroškem

Obletnice so vedno nekaj posebnega. Pa naj gre za majhne ali pa velike, ob vsaki lahko najdemo neprecenljivo sporočilo, ki je toliko bolj vredno, če se nanaša na širok krog ljudi. Gradovi Kralja Matjaža, ki so se letos odvili že dvajsetič, predstavljajo veliko in nadvse pomembno zgodbo - tako za Črno na Koroškem, Podpeco, domačine in krajanje, kot tudi za širšo regijo in državo Slovenijo. Ravno zaradi tega lahko to prireditev uvrstimo med odmevnejše dogodke, ki se v zimskem času zgodijo v naši deželi.

Gradovi se tradicionalno odvijajo zadnji konec tedna v mesecu januarju, ko se v Mitne-

ku pod goro Peco na gradnjo snežnih gradov pripravljajo številni tekmovalci. Do dvajsete obletnice so ekipe zgradile že več kot tisoč gradov, vsako leto pa prireditev obišče tudi mnogo obiskovalcev, ki lahko uživajo v zimski idili in se zabavajo ob pestrem spremljevalnem programu.

Vsaka velika zgodba se začne z majhnimi, a še kako pomembnimi koraki, ki postavijo trdne temelje za prihodnji razvoj in nadgradnjo. Tudi Gradovi Kralja Matjaža so rasli postopoma in vztrajno. V prvih šestih letih so graditelji zgradili manj gradov kot na eni sami prireditvi v letu 2006, ko smo bili priča

rekordnemu številu snežnih umetnin. Takratno soboto je nastalo kar 109 gradov, ki so na najlepši možen način zapolnili prostor na gorski planoti Mitnek. Tudi letošnja prireditev je v svoji odmevnosti privabila sto eno ekipo. Tekmovalci so poskrbeli za nepozaben dogodek, veliko izvirnost pri gradnji gradov, vsi po vrsti pa so obljubili, da tega čarobnega dne nikoli več ne bodo zamudili.

Toda tega mejnika se ne bi mogli veseliti, če ne bi organizatorji in vsi ostali sodelujoči v prejšnjih letih vložili ogromno truda, volje in entuziazma, da bi naša prireditev dosegla še večje razsežnosti. Velike prireditve namreč po eni strani resda predstavljajo prednost, ker so bolj prepoznavne in uveljavljene, po drugi strani pa jih je toliko težje ohranjati in nadgrajevati, da pri tem ne bi padli na raven rutinskega dojemanja in izpeljevanja organizacije. Zaradi tega so Gradovi še toliko bolj cenjeni, saj vsakič znova dokazujejo, da vsaka prireditev vedno prinaša nekaj edinstvenega in neponovljivega.

Uvod v letošnjo prireditev je bila otvoritev razstave ob dvajseti obletnici v občinski poročni dvorani, ki je z utrinki iz preteklosti poskrbela za sprehod od prve gradnje do jubileja. Nadaljevali smo z nočnim slalom za Pokal Kralja Matjaža, letošnje spominsko darilo graditeljem pa je bil koledar s fotografijami gradov domačina Toma Jeseničnika.

Otvoritev razstave, foto: P. Strmčnik

Foto: R. Kurnik

V okviru Matjaževega leta bomo izdali še zbornik z literarnimi in likovnimi prispevki o Kralju Matjažu, ki so jih pripravili osnovnošolci iz vse Slovenije. Prireditev Gradovi kralja Matjaža in seveda našo Črno bomo predvidoma v mesecu juniju predstavili tudi na Ljubljanskem gradu in skupaj z Zavodom za turizem Ljubljana poskrbeli za novo izletniško točko v Parku Kralja Matjaža.

Bistvo Gradov Kralja Matjaža seveda ni zgolj v tekmovanju za najboljši grad, četudi temu vseeno dajemo posebno težo, saj si vsi želimo, da bi v Podpeci stali karseda močni gradovi. Pomen prireditve je namreč mnogo širši: celodnevno dogajanje vključuje druženje, sklepanje novih poznanstev in prijateljstev, veselje, zabavo in brezskrbne trenutke v neokrnjeni naravi, ki nam daje idealen prostor, da za dan ali dva pozabimo na vsakodnevno nujnost hitenja in večnega pomanjkanja prostega časa. Tudi iz tega razloga ima poimenovanje leta 2012 v Črni na Koroškem, po dobrem, mogoče po malo preveč zaspanem kralju Matjažu, simboličen pomen – opozarja nas na minljivost in na zavedanje, da nikoli ni škoda niti enega samega trenutka, ki ga preživimo v družbi prijateljev, znancev in vseh tistih, ki so nam blizu.

Takšni dogodki tako želijo vplivati tudi na

Foto: R. Kurnik

počutje in razpoloženje vseh tekmovalcev in obiskovalcev, ki so Gradove skozi leta vzeli za svoje, kar morda predstavlja celo največji dosežek te prireditve. Ko posameznik dejansko začuti, da je del določene zgodbe, je njegovo poistovetenje s prireditvijo toliko močnejše in pristnejše. Gradovi se nočejo sprijazniti s tem, da bi v Mitnek privabljali ljudi, ki bi že naslednji dan pozabili, kaj se je dogajalo pod Peco.

Želijo si nekaj več: ljudi, ki si bodo prireditev zapomnili zaradi tega, ker so na Gradovih Kralja Matjaža spoznali, da je njihova prisotnost še kako pomembna in da je ravno zaradi njih lahko postala tako velika, odmevna in posebna. Takšen odnos, ki v ospredje hkrati postavlja pomen prireditve in njene obiskovalce, se zdi ključen za doseganje uspehov, kot smo jim bili priča v dosedanjih izkušnjah.

Gradovi so pomembni tudi za našo občino, ki se lahko sicer ponaša s številnimi stvarmi, predvsem pa se lahko pohvalimo z dosežki naših zimskih in drugih športnikov. Le-ti dosegajo vrhunske rezultate in predstavljajo našo vas v državnem in svetovnem merilu, na kar smo še posebej ponosni. Z enakim

ponosom lahko gledamo tudi na Gradove Kralja Matjaža, ki športnim uspehom dodajajo še nujno potrebno kulturno dimenzijo. Poleg tega sta v povezavi s tem pomembna tudi turizem in sama promocija našega kraja, ki je z Gradovi nedvomno pridobila na prepoznavnosti, z Matjaževim letom pa želimo k tej prepoznavnosti še doprinesiti. Tudi zato bomo letošnje srečanje državnikov pod Najevisko lipo povezali z legendo o lipi, kači in Kralju Matjažu. Upamo, da bo to pot do večje obiskanosti tega, po namenu in vsebini zelo pomembnega dogodka.

Prireditev v Podpeci dokazuje, da je s pravim pristopom in trdim delom mogoče dosežati tudi navidez nepredstavljljive cilje, ki pa se skozi čas pokažejo kot povsem realni in dosegljivi. Črna na Koroškem s takšno prireditvijo, ki živi že dvajset let, dosega pomemben mejnik v razvoju turizma, treba pa je priznati, da bo potrebno postoriti še veliko stvari na drugih področjih, če si želimo, da ne bi Gradovi tudi v prihodnje nosili (pre)težkega bremena, ki se mora čim prej in čim bolj ustrezno porazdeliti tudi med ostale turistične produkte v našem kraju.

Ob jubileju, ki ga slavimo v letošnjem letu, se moramo spomniti tudi na samega Kralja Matjaža, po katerem je prireditev dobila prepoznavno ime. Znano je, da Kralj Matjaž še vedno spi v votlini pod Peco in da še vedno čakamo, da se bo njegova brada devetkrat ovila okoli mize, saj bi se naj takrat prebudil in pregnal vse krivice na tem svetu. Situacija, v kateri smo se znašli v zadnjem času, je morda prerresna, da bi še naprej čakali na njegov prihod, zato smo sklenili, da bo leto 2012 v Črni na Koroškem Matjažev let. Morda mu bo to v čast in ga tako pričakamo že kar letos.

Po vsej verjetnosti pa so sedanje razmere takšne, da tudi njegov prihod ne bo zmožal obrniti toka dogajanja, zato bi bilo bolje, če bi skupaj začeli pripravljati nove okoliščine,

ki bodo omogočale drugačno, boljše družbeno realnost. Sodelovanje, solidarnost in medsebojna pomoč, ki smo jim priča na vsaki prireditvi pod Peco, zagotovo predstavljajo prava izhodišča. Naj letošnjih dvajset let in poimenovanje športnih ter kulturnih dogodkov v Črni na Koroškem v letu 2012 po njegovem visočanstvu predstavlja začetek

neke nove zgodbe, ki bo premikala meje in tresla vse mogočne gore: ko se bo Kralj Matjaž prebudil, ne sme vkorakati v krivičen svet – njegov prihod naj spremljajo poštenje, iskrenost, svoboda, enakost, zaupanje, prijateljstvo in medsebojno spoštovanje.

Županja Občine Črna na Koroškem:
Romana Lesjak

OB 20-LETNICI GRADOV KRALJA MATJAŽA

(Odlomki iz spominov)

... Da bi se izognili negativnemu imenu Mežiška dolina, smo v Nov'ni začeli pri promociji turizma govoriti o Parku Kralja Matjaža. Zamislili smo si promocijske dogodke in prireditve, na katerih bi vsi udeleženci nekaj počeli, se igrali, zadovoljni odšli domov in zgodbo pripovedovali ... Podpeca pod votlino s Kraljem Matjažem je bila kot nalašč za zamišljene prireditve. A kaj?

Ob hoji z gore sem se spomnil gradov, ki smo jih iz peska gradili na plaži, zaradi zelene zime mi je prišlo na misel podjetje Krpan iz Črne, ki je izdelovalo topove za izdelavo snega, potrebovali smo še pravega nosilca osnovne zamisli. Na poti do doma sem se ustavil pri Matjažu v Podpeci, mu razložil svojo vizijo in nastala je promocijska prireditev Gradovi za Kralja Matjaža. V okviru istega projekta smo zasnovali še širšo turistično ponudbo, med njimi tudi dve podobni prireditvi, Štalekarjev skok in Srečanje konjenic pri Najevski lipi, ki bi lahko bili enako odmevni, a ker ni bilo pravega nosilca, nista zaživeli.

Pri predstavitvah projekta Park Kralja Matjaža so nam dežurni skeptiki seveda očitali, da prodajamo meglo. A danes se lahko ob tem le nasmejim, saj poleg Gradov, ki so nastali iz megle, tudi sam živim od takrat zamišljene ponudbe ...

Štrucl Dušan – Dixi

... Poleti leta 1992 je prišel v Mitnek Dušan Štrucl – Dixi s Studia za razvoj podeželja

Foto: M. Borkovič

Nov'na in razložil vizijo prireditve ter me povabil k aktivnemu sodelovanju. Sprva sem bil kar nekam nezaupljiv, ko pa sem začutil to mladostno zagnanost, polno novih idej in entuziazma, sem verjel in zaupal, čeprav si niti malo nisem predstavljal, kako bi bilo čez pet, deset ali petnajst let.

Zaradi predhodno že dveh zelenih zim in pomanjkanja snega je bila moja naloga prepričati Silvestra Krajnca, da nam v Mitneku napravi kup snega. V poznih 80. letih smo slišali, da nekatera smučišča umetno zasnežujejo, vendar je bila to še velika neznanka in redkost ... Da smo na pravi poti, nam je pokazalo vsako leto večje število ekip, mladih ljudi iz cele Slovenije in tudi tujine. Njihova ustvarjalna kreativnost nam je dajala novih moči in elana, da poskušamo v prireditve vnesti čim

več novega, domačega in s tem pripomoremo k prepoznavnosti kraja in legende o Kralju Matjažu ...

Vse to se je potrdilo še enkrat po 18. prireditvi, ko so me povabili iz Slovenske akademije znanosti in umetnosti narodopisnega oddelka na predstavitev žive kulturne dediščine, kjer se je naša prireditev vpisala v register žive kulturne dediščine kot ena izmed 17. slovenskih prvin, skupaj s Škofjeloškim pasijonom, Borovim gostovanjem v Predanovcih ... kot kandidat za reprezentativni seznam nesnovne dediščine človeštva, ki ga vodi UNESCO in v katerem je doslej vpisanih 166 kulturnih prvin iz celega sveta.

Celotna krivulja se nikakor ne bi mogla vzpenjati tako strmo brez pomoči Občine Črna, ki je danes glavni organizator, ter ob pomoči društev in organizacij ...

Matjaž Mrdavšič

... To so bili tudi časi, ko je Krajncčev Vester izumljal svoje prve snežne topove in ko je Mrdavšičev Matjaž dogradil svojo hiško v Mitneku. Bili pa so to tudi časi delovanja podjetja Nov'na, Studio podeželje, ki je takrat v Črni začel »delati Črno zopet barvito« ... Prvega tekmovanja se je udeležilo, če me spomin ne vara, le devet ekip. Nad tem smo bili seveda razočarani in nekateri v nadaljevanju tega niso videli smisla. Drugi pa smo ob samem poteku prireditve videli, da je to prvič in da smo v bistvu padli le na promociji tekmovanja. Zato smo se po tehtnem premisleku odločili, da vendarle poskusimo tudi naslednje leto. Sedli smo skupaj, analizirali pomanjkljivosti, pripravili predloge za izboljšanje ter ta postopek ponavljali nekaj začetnih let. In od te odločitve naprej se je število graditeljev in obiskovalcev samo še večalo...

Žarko Tomšič

... O, moja Slovenija! Vsa mala - najmanjša na svetu! Kljubuješ?! Tvoj mali človek - narod, tolikokrat poteptan, uničevan, krvav ... Še je tu! Iz nedoumljive pravadnine, ta mala klena skupinica reže morje neskončnega časa in prostora in burka valove, reže svoje zgodovinske brazde in trga, ječi, kolne, a vztraja ... In zmaga, se ohranja.

Foto: R. Kurnik

O, veliki imperialistični sosedi, mogočni Angleži, osvajalci, Francozi, revolucionarji, zmagovalci, Germani, samooklicana visoka rasa. Še smo tu, in kakor je Bog hodil pred Izraelci, tako so pred nami hodili Martin Krpan, Peter Klepec, škopnek, Bedanec, gozdni mož, žal žena, divja jaga, perkmandelc, torka, Kralj Matjaž - miti in legende...

Ko zvečer ležem, se zavem, da je vsako ljudstvo ustvarilo junake po svoji podobi! Slovenec, tvoja podoba je brezhibna! Bodi ponosen nanjo in ne menjaj je za poceni denar, plehke ideje in rjojenje cirkuških levov! Klovnov!

In ko se zjutraj zbudim, si želim slediti svoji podobi, podobi tistega Slovenca, ki je vztrajal do danes! ...

Drago Milošević

... Nisem štela, kolikokrat sem poročala z Gradov...

Če so mi v Ljubljani dodelili fotografa, sem si oddahnila, sicer sem opravljala dvojno delo. Prva leta v okrepčevalnici Pri Matjažu ni bilo interneta, zato sem morala s prizorišča zgodaj popoldne, da sem nedeljski izdaji Dela, Nedelu, s svojega doma v Slovenj Gradcu pravočasno poslala tekst in slike. Z leti so se tehnični pogoji za delo izboljševali. Dobila sem prenosni računalnik, Matjaž Mrdavšič je posodobil linije za prenos podatkov, za novinarje uredil celo posebno sobico z edinstvenim razgledom na prizorišče in v Podpeci sem lahko ostajala do trenutka, ko so na gradovih zagorele bakle in je bilo v zraku čutiti nekaj resnično čarobnega in pravljičnega...

Mateja Kotnik

SETVE IN ŽETVE ZNANJA V ČRNJANSKIH LOGIH

Zbornik ob 200-letnici šolstva v Črni na Koroškem

V letu 2011 smo praznovali 200 let, odkar je začela delovati prva šola v Črni na Koroškem. Častitljiv jubilej!

Delavci osnovne šole Črna z učenci in otroki iz vrtca so v slavnostnem letu praznovanje obeležili s številnimi skrbno pripravljenimi prireditvami. Ob koncu šolskega leta smo bili povabljeni na zaključno prireditev Stoji učilna zidana, hkrati so pripravili bogato razstavo dokumentov, fotografij in predmetov o šolstvu v preteklosti, izvajali so kar nekaj anket, v katerih so učenci zapisovali pričevanja o tem, kako so se v Črni šolali njihovi starši in stari starši, v avli osnovne šole je stalna razstava predmetov, slik, fotografij iz preteklosti šolanja v Črni ... Vse je bilo pripravljeno s pridihom zgodovine in razvoja šolstva v kraju. V vsa praznovanja so se vključili tudi učenci in učitelji podružničnih šol.

Zaključek vseh praznovanj pa je pomenil izid in predstavitev zbornika 200 let šolstva v Črni na Koroškem pod naslovom: SETVE IN ŽETVE ZNANJA V ČRNJANSKIH LOGIH. Predstavitev te zajetne knjige so izvedli 9. februarja 2012 v avli osnovne šole, kjer smo se s sedanjim kolektivom šole srečale prejšnje generacije učencev, učiteljev in delavcev šole od blizu in daleč. Med obiskovalci so bili tudi predstavniki javnega življenja (tudi naši učenci), strokovno javnost je zastopala predstojnica Območne enote Zavoda za šolstvo RS Slovenj Gradec.

Vsebina zbornika je razporejena v tri pomensko povezane sklope.

V prvem sklopu OB JUBILEJU so zbrani pozdravni govori ob praznovanju: ravnateljica osnovne šole Romana Košutnik povzema dolgo zgodovino šolstva, prav tako s slavnostnimi besedami obeleži praznovanje županja Občine Črna Romana Lesjak, pridruži se še uvodnik Nevenke Štraser, predstavnice

Foto: arhiv OŠ

Zavoda za šolstvo RS.

Sledi strokovni prispevek dr. Karle Oder z naslovom Fužine in železarna v Črni. V njem je podrobno opisala razvoj industrijskih gospodarskih panog v naših krajih predvsem v 19. stoletju, kar je vplivalo tudi na razvoj šolstva.

Jedro zbornika predstavlja prispevek Šola skozi čas 1811–2011, ki ga je zapisal Franček Lasbaher, šolski svetnik, upokojeni predstojnik Območne enote Zavoda RS za šolstvo Slovenj Gradec. Zapis obsega skupaj s fotografijami in posnetki dokumentov kar 102 strani. V njem je po številnih dokumentih, kronikah, zapisih iz arhivov povzel celovit razvoj šolstva v našem kraju. Če vemo, da je bilo do leta 1919 vse zapisano v nemščini, veliko dokumentov tudi v gotici (nemška pisava, drugačna od latinice), da je moral prevajati iz nemščine, ki je bila v rabi v 19. stoletju,

si težko predstavljamo, kako zahtevno delo je moralo to biti. S tem delom smo dobili celovito študijo razvoja šolstva v našem kraju. Je dragoceno in nadvse zanimivo branje za sedanje in bodoče prebivalce Črne.

Jožefa Ovnič je prispevala temeljit zapis o delu in življenju osnovne šole od leta 1990 do leta 2010, ko je kot ravnateljica vodila osnovno šolo v Črni.

Prispevek Tatjane Hojan nam prikaže Omembe OŠ Črna v pedagoških revijah Popotnik in Učiteljski tovariš (od 1880 do 1949 in od 1861 do 1941).

V naslednjem razdelku pod naslovom SPOMINI, s podnaslovom BILI SO UČITELJI IN UČITELJICE, so svoje spomine predvsem na začetke svojega učiteljevanja zapisale učiteljice in učitelj: Alojz Germ, Marija Petrič, Marija Knez, Ana Grabner, Marija Čarf, Ivana Mrdavšič, Tatjana Lorber, Jožica Praprotnik. Komaj nekaj desetletij so stare njihove zgodbe, pa si danes težko predstavljamo tiste čase. Zapisana je še pripoved Marije Rajzer, ki je bila v Podpeci na šoli snažilka, kuharica in za vsakršno pomoč otrokom.

Pod naslednji podnaslov BILI SO UČENCI IN UČENKE NAŠE ŠOLE je svoje zanimive spomine na šolanje v Črni prispevalo deset nekdanjih učencev in učenk naše šole: Marija Pernat (v jubilejnim letu je praznovala 90 let), Helena Ošlak, Ida Kunc, Terezija Pavlič, prof. dr. Kristijan Jezernik, Danilo Pudgar, Marjan Fortin, Miro Petek, Borut Repanšek in Tina Maze.

V zadnjem sklopu so prispevki raznih avtorjev: analiza anket, o šolski juhi, o oblačilni kulturi, poimenski seznam učiteljev, statistika števila učencev, poimenski sezname tehničnih in administrativnih delavcev in še kaj.

Zbornik zaključuje 22 fotografij celotne generacije otrok, učencev in delavcev šole v jubilejnim letu 2011 in še posnetek vhoda v novi del šole.

Zbornik ob 200-letnici šolstva v Črni na Koroškem ima 293 strani, večji format knjige je lepo oblikovan. Z njim je naš kraj prvič do-

bil celovito študijo razvoja šolstva, v njem je bogat zbir dokumentov, zapisana so pričevanja, vsebuje množico podatkov o šolstvu, zbranih na enem mestu, posebno bogastvo pomenijo številne fotografije, na katerih prepoznavamo sošolce, prijatelje, učitelje ...

Naj ob koncu zapišemo: priznanje vsem učencem in delavcem Osnovne šole Črna, ki ste pripravljali prireditve v jubilejnim letu 200-letnice šolstva; posebno priznanje ravnateljici, gospe Romani Košutnik, za uspešno izvedene zamisli za izdajo zbornika in posebej priznanje glavni urednici, pomočnici ravnateljice, gospe Mariji Rus, ter članicama uredniškega odbora Ireni Greiner in Cvetki Dimec. Črna se lahko pohvali s številnimi knjigami, ki odkrivajo zgodovino kraja. Zbornik pa je posegel na pomembno področje, ki je bilo še povsem neraziskano. Zdaj imamo zapisan tudi ta del zgodovine, ki se dotakne prav vsakega med nami. Prav zato bo knjiga našla pot do številnih Črnjanov, tudi tistih na začasnem delu po Sloveniji in drugod.

Marta Repanšek

ČESTITKA OB ZBORNIKU

Ob izidu Zbornika ob 200-letnici šolstva v Črni na Koroškem iskreno čestitamo mladim kolegicam in kolegu, ki ste ga soustvarjali. Vložena je bilo veliko truda in časa za tako zahtevno delo, ki ste ga odlično opravili poleg pouka in rednega šolskega dela. Zunanji sodelavci so mu dodali strokovno širino. Tako je nastal zbornik, na katerega smo Črnjani lahko ponosni, saj pomeni zgodovinski pogled v področje, ki je neraziskano čakalo na koga, ki ga bo osvetlil. Uspelo vam je kar najbolje. Hvala za ves trud, povsem ste uspeli.

Upokojene učiteljice
 Osnovne šole Črna na Koroškem

NIKO BRUMEN: 777

Kam hitiš, človek, mar ne vidiš, kam boš prišel? (aforizmi)

Niko Brumen tokratno knjigo aforizmov posveča svojemu očetu, devetdesetletniku, z besedami: »Drugega ti ne morem nameniti, kajti predobro si me vzgojil v poštenjaka, da bi razen tega, kar sem naredil sam, imel kaj drugega kot poštene otroke, ki računajo na svoje glave, svoje roke in malo sreče ... Prav je, da ti posvetim vsaj eno od svojih kar nekaj knjig. Morda je to moja zadnja dobra knjiga (nastala je, da bi bila najboljša), kajti strah me je, kam bo navrtal in kaj bo odnesel moj spremljevalec, gospodar Alzheimer.«

Skozi celo knjigo avtorju pomaga oblikovalka Blanka Kamnik ne samo z barvami in oblikami, pač pa tudi z naborom znanih resnic; tako v uvodu razlaga o magični sedmici, temu pa potem po sklopih sledijo Brumnovi aforizmi 111 KRATKIH, po Številu sedem v prevodu pa 111 ODNOSOV NAŠIH VSAKDANJIH. Potem Kamnikova razmišlja o mavrici, kamor naloži 111 STRANPOTI. Nadaljuje s Sedmimi smrtnimi grehi in dodaja Brumnovih 111 AFORIZMOV ZA POLITIKE Z DUDO ter ob podatkih o številu sedem pripiše 111 BREZMADEŽNIH. K Sedmim svetovnim čudesom je avtor nanizal 111 AFORIZMOV Z GLAVO KOT SOKOVNIK. Na koncu je poglavje Sedem energijskih centrov, kateremu sledijo zabavne domisljice s podnaslovi: AFORIST IN ODREŠITEV, AFORIST OB KRSTI, AFORIST PRI ZOBARJU, AFORIST IN KUHINJA, AFORIST IN SLUŽBA, AFORIST IN VOLITVE, AFORIST V TRGOVINI, AFORIST PRED MATIČARJEM, AFORIST IN GOSTILNA, AFORIST IN POLICISTI, AFORIST IN PRAZNIKI.

Avtor o tej svoji knjigi, ki je že štirinajsta (tri so bile soavtorske), pravi: »777 je zanesljivo dokaj posebna knjiga ... Naj vsak bralec odkrije sam in zase nenavadnosti ter drugačnosti. Ko zaprete oči, lahko začnete tudi

Predstavitve knjige

Aktualne Brumnove aforizme lahko najdemo na Kandelabru v centru

razmišljati in iskati neobičajna sporočila, preden knjigo odložite.«

A več kot spremna beseda povedo aforizmi sami: domiselni, slikoviti, presenetljivi, zbadljivi, aktualni, barviti ... Niko Brumen je res mojster v sestavljanju teh zabavnih resnic, zato je knjiga priporočljivo branje pretanjenim in izbirčnim, a hkrati iskrivim bralcem. Nekaj Brumnovih aforizmov lahko najdete v tej številki Črjanskih cajtnge.

Irena Greiner

JANEZ ŠVAB: KRALJ MATJAŽ V GORI PECI

23. januarja 2012 je bila ob 19. uri v prostorih Delavskega doma v Žerjavu predstavitev knjige Janeza Švaba *Kralj Matjaž v gori Peci*. Sodelovali so: mag. Andrej Golob, predstavnik založbe Cerdonis, urednik Blaž Pražák in avtor Janez Švab, ki je poskrbel tudi za presenečenje - gledalce sta na odru pozdravili dve ključni osebi: kralj Matjaž (Drago Milošević) in Milan Pečovnik Pidži s svojo skladbo o tem junaku.

Knjiga *Kralj Matjaž* je izšla ob dvajseti obletnici prireditve Gradovi Kralja Matjaža. Delo najprej govori o nastanku te znamenite legende ter ima na začetku nekaj ljudskih pripovedi in pesmi o Kralju Matjažu. Sledijo besede slovenskih pesnikov in pisateljev (Aškerc, Župančič, Cankar, Menart) ter nekaj sodobnikov (J. Šavli, D. Š. Novosel, D. Čater). O Kralju Matjažu razmišljajo tudi domačini: M. Pečovnik Pidži, S. Javornik, T. Apohal. Temu delu sledi opis prireditve Gradovi Kralja Matjaža z bogato bero fotografij, večinoma avtorja Toma Jeseničnika. V poglavju *Peca in krajinski park Topla* avtor spregovori o lepotah in posebnostih najvišje koroške gore in znamenite alpske doline. Zadnje poglavje je namenjeno Črni na Koroškem in njeni okolici nekoč in danes.

Slovenska pisateljica Dušica Kunaver je ob izidu knjige zapisala: »... S to knjigo je Slovenija dobila nekaj dragocenega. Noben raziskovalec kralja Matjaža ne bo mogel mimo te knjige. Dragoceno je predvsem to, da se knjiga *Kralj Matjaž v gori Peci* tako tesno navezuje na Črno, v naše kraje. Pri tem knjiga na zelo kulturnen način stoji na okopih slovenskega kmeta Matjaža proti Matiji Korvinu. Napisana je tako v mirnem in dostojanstvenem tonu, da pušča odprta stališča in niza le dejstva oz. navaja stališča ljudskih in umetnih pesmi in proze o Matjažu ... V času gospodarske krize Slovenci potrebujemo takih knjig, kot je knjiga *Kralj Matjaž v gori Peci*, saj ta knjiga dviga samozavest.«

Irena Greiner

DRZNE SANJE

Konec aprila smo v Črni predstavili novo knjigo *DRZNE SANJE*. Njen avtor je Kristijan Jezernik, ki je svoja mlada leta preživel v Žerjavu in v Črni. Po končanem študiju v Ljubljani si je na obrobju prestolnice ustvaril dom. Zaposlen je na Medicinski fakulteti v Ljubljani kot univerzitetni profesor dr. Četudi živi med Gorenjci in ga delovne obvezno-

sti vodijo širom sveta, vseskozi ohranja vezi z rodnim krajem, Črno.

Pred nekaj leti mu je v roke prišel rokopis, spominska knjiga, last njegovega strica, Jozefa Štrukla (1906 do 1931) iz Črne. Avtor je začel iskati različne vire o njem in njegovem času, raznih, zlasti materinih pripovedovanj in pričevanj. Počasi se je oblikovala zgodba

Štruklovega življenja, vznesena in za tisti čas neverjetno posebna.

Takole pravi avtor v svojem uvodu:

»Jozef Štrukl je eden tistih, ki mu je usoda namenila kratko življenje. V času in skromnih materialnih razmerah, v katerih je živel, je bilo drzno sanjati o življenjski poti, ki bi vodila do uglednega in dobro plačanega poklica pilota. A kdor v življenju ne zmore kdaj tudi sanjati, je mrtev. Jozef je zmožgal, postal je pilot ...«

Jozef je v svojem kratkem življenju živel v daljni Nemčiji, nekdanji Avsto-Ogrski, doma v Črni in na jugu v nekdanji prvi Jugoslaviji. Presrečen v svojem poklicu je bil kot pilot iz Mostarja premeščen v Zagreb, kjer je bil bliže domu.

Toda poln načrtov, veselja do življenja, navezan na domače in na svojo Koroško, je še ne 25 let star obnemel, ko je strmoglavilo njegovo letalo ...

V Črni so ga pokopali z vsemi vojaškimi častmi.

Knjiga je pisana na poseben način; Štruklova pripoved je pisana v prvi osebi in to piše z ležečimi črkami. Čas, opise krajev in dogodkov, ki pojasnjujejo in dopolnjujejo Jozefovo pripoved, avtor komentira in pojasnjuje, tokrat z drugo vrsto zapisa, ki se nazorno loči od prejšnje. V teh vstavkih širi dogajanje na življenje Jozefove družine, povezuje z očetovim rojstnim krajem na avstrijskem Koroškem in z rudarskim življenjem staršev. Pripoved seže v miselne in družbene tokove tistega časa, ki so posebej močno zaznamovali zlasti preproste, nepremožne ljudi. To je bil čas prve svetovne vojne, pa težavno obdobje po vojni, čas, ko smo žal po plebiscitu izgubili Koroško, pa čas trenja med narodi v Kraljevini SHS ... Poleg sporočil iz Jozefovih spominskih zapisov dajejo knjigi posebno vrednost tudi te pripovedi.

Knjiga o pilotu Jozefu Štruklu odkriva nov, doslej nepopisani drobec bogate zgodovine našega kraja. Pripoveduje o človekovi od-

ločnosti in želji po napredku in o moči volje posameznika. Govori o neverjetnem podvigu domačina, ki je v tistem času in v tistih razmerah zmožgal prestopiti enozvočni prag povprečja in vsakdanjosti, ki so ga zakoreninili in bremenili revščina, pomanjkanje in ga je določalo socialno poreklo. Z močno voljo in mladostnim hrepenenjem se je povzpел do uglednega, za tiste čase nevsakdanjega poklica. V spričevalu pod imenom Jozef Štrukl piše: diplomirani pilot.

S to knjigo vstopa naš rojak Jozef Štrukl v zgodovinski spomin našega kraja. In prav je tako.

Marta Repanšek

*Knjiga se lahko naroči pri avtorju na:
040 367 386 ali na kjezernik@gmail.com*

PUST 2012

Foto: B. Haneman

ZGODBA O ŽERJAVU

(spremna beseda h knjigi Žerjavka kadunja)

Pred nami je obsežna zgodba o Žerjavu (od boga pozabljenem kraju, kot radi govorimo). Avtorja sta se omejila predvsem na dogajanje v prvi polovici 20. stol. Izhajata iz osebne perspektive, ki jo podpirata z mnogimi pisnimi viri, predvsem v Koroškem fužinarju, arhivu KS ter Rudnika Mežica, etnologinje Marije Makarovič ter slovenista domačina Janeza Mrdavšiča. Bogat informacijski vir so tudi domači informatorji. Prikaz življenja Žerjavske kadunje in s tem tudi tistega polpreteklega časa popestrijo mnoge fotografije, skice ...

Avtorja si nista postavila nedosegljivih ciljev, saj se zavedata omejenosti in hkrati (pre)obsežnosti informacijskih virov. Zavedata se tudi svoje subjektivnosti, saj je ob čisto objektivni 30-letnici KS Žerjav velika spodbuda za to knjigo tudi ena velika in večna ljubezen do rojstnega kraja, kot pravita uvodoma.

V knjigi sledimo življenju kraja, življenju, ki doživlja vzpone in zatone razvoja. To je zgodba o kraju, stisnjemem v ozko kotanjo z mnogimi naravnimi danostmi, a kaj, ko to ni edini pogoj za blagostanje. To je zgodba o njegovih tapravih prebivalcih, tistih, ki so vztrajni, polni ljubezni in pripadni svojemu edinstvenemu kraju.

Knjiga odstira mnoga področja življenja in dela v Žerjavu in okolici. Na enem mestu je zbrana kronologija KS Žerjav, ki se je konstituirala pred tridesetimi leti, izbrala svoj krajevni praznik v spomin na domače žrtve na pragu svobode; v ta spomin je v knjigi zbran seznam internirancev, zapornikov in žrtev 2. svetovne vojne.

Za Žerjav je najtipičnejše rudarjenje, tista industrijska dejavnost, ki je v žerjavsko kadunjo prinesla boljši standard, kar je pomenilo pospešeno stanovanjsko gradnjo in možnost, da ljudje proste dneve preživljajo na različne načine. Njihovo družabno življenje se je odvijalo v Sokolskem in Delavskem domu, na gledališkem odru, kopališču, igrišču za tenis, kegljaški stezi, za šahovsko mizo, ob igranju kart, taborjenju, čebelarjenju in še mnogih drugih dejavnostih, ki so bile po svojih aktivnostih znane daleč naokoli. Bogastvo knjige so tudi hudomušne in nerazumljive prigode, kot je na primer številčenje hiš, že kar nevarno igranje v opuščeni rudniški rovih; in opisi etnološke vrednosti, na primer pogrebi, stranišča, pa tudi že danes mnogim nič več znana imena hiš: haus, pazniška hiša ... Posebno dokumentarno vrednost knjigi dajejo sezname tistih, ki so bili pomembno vpeti v žerjavsko gospodarsko, politično in družabno življenje.

V pričujočem zapisu izvemo, da rudarjenje ni bila edina panoga, ampak so koncem 19. in v začetku 20. stoletja v Žerjavu izdelovali tudi šibre, krogle in svinčene cevi. Prostor se je našel tudi za hidroelektrarno in pred skoraj devetdesetimi leti tudi za čistilnico topilniških dimov. Svinec, gradbeni material in hlodovina so svojo pot v širni svet daljnega 1863. pa vse do velike poplave 1933 pričeli na ozkotirni koroški železnici Prevalje–Žerjav. Zavedanje o potrebi po šolanju v domačem Žerjavu je bilo uresničeno že 1929. z dvorazrednico v hauzu, potem v pazniški hiši in od 1983. štirirazredni podružnični osnovni šoli.

V knjigi najdemo tudi odgovor, zakaj v Žerjavu še danes nimajo cerkve.

Zaton Žerjava po letu 1960 je povezan z velikim onesnaževanjem, tudi bivalne razmere so vse slabše, odseli se inteligenca, predvsem rudniško vodstveno osebje. Posledično začno usihati mnoge športne in kulturne prostočasne dejavnosti, propada Sokolski dom, kar še enkrat potrди, da je bil razvoj Žerjava tesno povezan z gospodarsko uspešnostjo. Propadli Sokolski dom 1954. zamenja Delavski dom, ki petdeset let kasneje tudi sam doživlja propadanje.

A skrb KS in občine Črna vliva optimizem, da se tu ne bo zapisal najtemnejši scenarij.

Bodočemu bralcu, ki išče konkretna imena, mnoge zapise iz preteklosti ali pa samo drobne zgodbice, priporočam, da vzame knjigo v roke in jo prebere, saj mu je lahko prihranjeno marsikatero dolgotrajno iskanje po različnih virih. Če morebiti ne bo našel odgovora in zelenih podatkov, pa bo spoznal Žerjav še malo drugače in predvsem bo iz teh zapisov zaznal iskreno naklonjenost do kraja, ki je svojim prebivalcem znal svoje dni dati veliko, saj jih je rudarjenje in drugo spremljajoče delo združevalo in na srečo so

bili vodstveni ljudje zelo vpeti v ta kraj. So bili pa krajani nemočni ob mnogih (ne)umnih političnih odločitvah.

Žerjavčani ste ob 30-letnici delovanja svoje krajevne skupnosti dobili najlepše darilo – Žerjavsko kadunjo. Neizmerno je bogata taka ožja lokalna skupnost, ki ima ob vseh drugih tudi take posameznike, ki skrbno zbirajo in urejujejo dokumente, misli in fotografsko gradivo, ki bo poskrbelo, da se bo védenje o času in kraju trajno ohranilo.

Čestitke vsej ekipi, predvsem pa **avtorjema, Marku K. Berložniku in Petru Raztočniku.**

Vsem krajanom prijetno obvezno domoznansko branje, morebitnim kritikom pa naj bo prebrano spodbuda in izziv za še kakšno knjigo o Žerjavski kadunji, ki nas je že sedaj prepričala, da ta kraj nikakor ni bil od boga pozabljen kraj, ampak kraj, od katerega in o katerem se lahko še veliko naučimo.

mag. Irena Oder

Knjiga bo predstavljena ob srečanju Žerjavčanov in krajevnem prazniku v soboto, 5. maja.

Cena: 15 evrov

Seznam knjig, ki smo jih v zadnjem času izdali v Črni in so (bodo) na voljo v turistični pisarni Občine:

KRALJ MATJAŽ V GORI
PECI, Janez Švab (25 €)
SETVE IN ŽETVE ZNANJA V ČRNJANSKIH LOGIH, Zbornik
ob 200-letnici šolstva v Črni na Koroškem (25 €)
KOLOMON BUKLE, Aleksandra Kocmut
777 (aforizmi), Niko Brumen (25 €)
DRZNE SANJE, Kristijan Jezernik (15 €)
ŽERJAVSKA KADUNJA, M. K. Berložnik, P. Raztočnik (15 €)

OBVESTILO BRALCEM

Črjanske cajtngje lahko preberete tudi v elektronski obliki, in sicer na spletni strani Občine Črna www.crna.si in na www.bajta.si

PRIZNANJA TURISTIČNEGA DRUŠTVA ČRNA NA KOROŠKEM ZA LETO 2011

Obnovljeni center Črne je v letu 2011 prejel priznanje za najlepše urejeno vaško jedro v Sloveniji. Naš kraj je res lep tudi pozimi, ko pa poleti z oken, balkonov, cvetlični gredic žari tisoče cvetov, se tega veselimo domačini in lepoto Črne občudujejo obiskovalci.

Res je, da bi lahko še kaj postorili, tudi reči, ki niso povezane s stroški, le z dobro voljo in nekaj truda. A vsi nismo za to, tako marsikaj ostaja leto za letom moteče za večino, ki pa skrbno neguje svoje domove in daje z urejenostjo pečat našemu kraju. V lanskem letu je bilo v Centru lepo obnovljenih kar nekaj starih stavb, ulica proti Pristavi je zelo pridobila na estetskem izgledu. Ne le zato, ker je povečini obnovljena, temveč tudi, ker so barve fasad izbrane tako, da so prijetna kombinacija z okoljem. Barva fasade neke hiše namreč še zdaleč ni samo stvar lastnika, saj je bolj na očeh sosedov in vseh, ki vsakodnevno ali občasno hodijo mimo te hiše. In vsaka hiša je v nekem naravnem (zelenem) ali urbanem okolju, njena barva je z okoljem lahko prijetno uglasena ali moteča. – Naj se vam posreči izbira fasadne barve vsem, ki boste letos obnavljali svoje domove in s tem polepšali naš kraj!

Komisija ob ogledih po našem kraju in zaselkih ugotavlja, da je vsako leto več tistih, ki lepšajo svoje domovanje, zasajajo okra-

sno grmičevje, negujejo cvetlične gredice ... Zato so odločitve o priznanjih tvegane, saj je v konkurenci vedno več objektov. Tako lahko zaključimo, da se Črnjani resnično vse bolj zavedamo, da nas življenje v urejenem okolju, cvetju in zelenju radosti in nam pomaga živeti.

Tudi v preteklem letu je komisija ugotavljala, da prejemniki priznaj v preteklih letih še z večjim prizadevanjem skrbijo za svoje

Kmetija Terezije in Roberta Napečnika v Koprivni

Kaša Marije in Erika Kurnika v Koprivni

že dolgo urejene domove. Okoliški zaselki z individualnimi hišami so obdani s cvetjem, urejene so ohišnice. Občudovanja so vredni pogledi na kmetije v okolici Črne. V naravnem okolju so zgledno urejene, ene lepša od druge, pravi okras naših krajev. Tudi nagrajeni bloki v Rudarjevem še naprej lepšajo svoje okolje.

Žal pa o mnogih blokkih v Rudarjevem ne moremo reči, da je napredek viden, nasprotno; različna okna, vsak balkon dodelan po svoje, v raznih materialih, oblikah, barvah – vse deluje kaotično, brez nekega reda. Škoda je dokončna.

Tudi letos je posebna komisija pri Turističnem društvu izbrala najlepše domove in javne zgradbe v kraju za leto 2011, predsednica TD Štefanija Emeršič pa je priznanja podelila na javni prireditvi.

Hiša Dragice in Marjana Drvodela v Žerjavu

Hiša Ljube in Mirka Kreta v Črni

Mizarstvo »BENE« Benedikta Potočnika v Črni

Priznanja v obliki povečane, uokvirjene fotografije izbranega objekta so prejeli: LJUBA in MIRKO KRET iz Spodnjega Javorja za najlepše urejeno zasebno hišo v Črni; DRAGICA in MARJAN DRVODEL za najlepše urejeno hišo v Žerjavu; MARIJA in ERIH KURNIK s kmetije Mežnar v Koprivni za najlepše urejeno kašo; TEREZIJA in ROBERT NAPEČNIK, p. d. pri Lesjaku, iz Koprivne za najlepše urejeno kmetijo v občini Črna; BOJANA ŠKRUBEJ in BLAŽ KRIVEC iz Mušenika za najlepše urejen rožni kotiček v Črni; MIZARSTVO BENE, last BENEDIKTA POTOČNIKA iz Črne, za najlepši objekt družbenega pomena.

Iskreno čestitamo vsem dobitnikom priznanj.

Skupaj z vami se veselimo poletja, ko bo Črna spet vsa sijoča od cvetja, ki bo zraslo iz vaše skrbi in veselja, da živimo v prelepem okolju.

V imenu Turističnega društva Črna:
komisija za ocenjevanje:
Alojz Repanšek, predsednik in fotograf,
člana: Maks Potočnik, Martina Podričnik

RAZPIS ZA LETO 2012

Turistično društvo Črna na Koroškem razpisuje tekmovanje za najlepše urejeno zasebno hišo, stanovanjski blok, kmetijo, preužitkarsko hišo ali kašto, objekt javnega pomena, rožni kotiček. Razpis je namenjen prebivalcem na celotnem področju Občine Črna na Koroškem.

Priznanja v obliki povečanih fotografij izbranih objektov bodo podeljena na javni prireditvi.

Vabimo vse, da se z lepšanjem svojih domov vključite v to tekmovanje in s tem pripomorate k čim lepšemu videzu našega kraja.

UO Turističnega društva Črna na Koroškem

Rožni kotiček Bojane Škrubej in Blaža Kriveca v Mušeniku

VŠEČ MI JE ... KOPRIVNA

Učenci Osnovne šole Črna na Koroškem so tudi letos sodelovali na festivalu Turizmu pomaga lastna glava, ki je potekal že šestindvajsetič. Tokrat so združili moči učenci izbirnega predmeta Turistična vzgoja, pod mentorstvom učiteljice Sabine Kovačič, in člani foto krožka, ki ga vodi Branko Hancman.

Festival je potekal pod geslom Všeč mi je in mladi Črnjani so se odločili, da predstavijo dolino Koprivno, pod delovnim naslovom od Črne do izvira reke Meže.

Najprej so na strokovni ekskurziji dolino raziskali, jo fotografirali, nato pa izdelali turistično nalogo. V njej so opisali lepote te doline, našteali so turistične zanimivosti in nanašali možnosti, kako si te lepote, vse tja do izvira reke Meže, tudi ogledati. Niso pozabili niti na lačne popotnike in v nalogi so opisali kulinariko Koprivne in celo zapisali recepte za najbolj značilne jedi. Izdelali so tudi zanimive turistične produkte: igro spomin, ki vsebuje fotografije odkritih lepot v Koprivni, in napoje mladosti in ljubezni, ki jih dobiš pri obeh izviri reke Meže. Prav tako je nastala lepa zgibanka o Koprivni.

Vse to so predstavili na turistični tržnici v Mariboru, v Merkator centru, kjer jim je ocenjevalna komisija dodelila srebrno priznanje.

Pri vsem tem pa je najpomembnejše to, da mladi čutijo svoj kraj, ga imajo radi in so pripravljeni sodelovati z društvi in Občino in seveda, da jim le-ti pri delu nudijo oporo.

Njihovo turistično nalogo in turistične proizvode, ki so ji izdelali, si lahko ogledate tudi na spletni strani šole.

Sabina Kovačič

Foto: arhiv OŠ

DEMOKRACIJA JE STVAR CIVILNE DRUŽBE

Žiga Vodovnik, doktor političnih znanosti, je docent na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. V času doktorskega študija je bil doktorski raziskovalec na Boston University, postdoktorski študij je opravil na univerzi Harvard, v zadnjih letih pa je kot pedagog ali raziskovalec gostoval tudi na University of Pittsburgh, University of Washington in Augsburg College. Njegovo raziskovalno in pedagoško delo se osredotoča na proučevanje sodobnih političnih teorij in praks, protestno literaturo, zgodovino političnih idej in družbena gibanja v Ameriki. Uspešen mladi profesor in raziskovalec je za naš časopis spregovoril o svoji praksi, izkušnjah in pogledih.

Si avtor dveh knjig, in sicer Antologije anarhizma in Anarhije vsakdanjega življenja ter soavtor knjige Ponovna iznajdba Amerike. Verjetno pa bi se še kaj našlo?

Septembra v ZDA izide nova knjiga *A Living Spirit of Revolt*, in sicer pri založbi PM Press. To bo spet priložnost, da se v ZDA vrnem za 'book tour' oziroma nekaj predavanj. Glede Antologije anarhizma in Ponovne iznajdbe Amerike pa pojasnilo, da gre za zbornika in ne monografiji.

Ja, s tujino je povezan pomemben del mojega življenja. Na srečo in nesrečo sem imel status mladega raziskovalca v Sloveniji. To je pomenilo, da sem bil vseskozi študent na ljubljanski Univerzi, vendar sem se zaradi raziskovalnega polja bil prisiljen venomer vračati preko luže, predvsem v Boston. Takoj po doktoratu sem dobil polno zaposlitev na ljubljanski univerzi, vendar sem se kot postdoktorski raziskovalec na harvardski univerzi spet vračal v Boston. Glede na to, da je v Sloveniji pedagoških mest malo, sem mesto na ljubljanski Univerzi seveda sprejel, čeprav me je vseskozi vleklo nazaj v ZDA. Postdoktorski študij praviloma traja do dve leti, jaz pa sem se uspel dogovoriti, da sem

se tja vračal po semestrih, kajti nisem imel možnosti, da bi celo akademsko leto preživel v tujini. Na Fakulteti za družbene vede sem imel predavanja in študente, ki so pri meni opravljali izpite, zato je bilo vračanje nujno. Glede naziva na FDV se stvari spreminjajo - sedaj sem v procesu habilitacije, torej korak naprej proti izredni profesuri, in upam, da bo čez nekaj mesecev pozitiven odgovor.

Kako si sploh pristal pri teoretski politologiji? Kdaj si se odločil za to smer, kdo in kaj je vplivalo nate?

Verjetno okolje, v katerem sem odraščal. Nihče se namreč ne oblikuje v vakuumu, ampak v družbenem okolju. Vsepovsod pridobivaš neke izkušnje, ki te silijo, da potem preizprašuješ družbeni, ekonomski in politični sistem. Po eni strani je name vplival kraj, kjer sem odraščal, problemi, ki so bili povezani s tako imenovano tranzicijo. To je bilo obdobje neverjetne turbulence, kjer so družbe samo v nekaj letih doživele popolno preobrazbo. Nekdanji sodelavci so se naenkrat znašli v dveh ločenih skupinah: v manjši skupini lastnikov so pristali iznajdljivi, predrzni in še kakšen pridevnik bi lahko našli, v drugi pa so ostali delavci. To me je logično sililo v politologijo ter analiziranje političnih trendov. Pa tudi, če se primerjam z ostalimi, sem bil

že od malega politično ozaveščen, sploh zaradi razgovorov, ki smo jih imeli doma. O težkih stvareh smo se doma vedno pogovarjali oziroma so bili taki pogovori stalnica pri nas, kar je vedno znova presenetilo moje prijatelje. Ni šlo le za vprašanja o domači politiki, to je pravzaprav bolezen, ko mislimo, da je Slovenija center sveta. Doma je bilo vseskozi prisotno prespraševanje o drugih stvareh. Ne gre pozabiti tudi morije na Balkanu. Bilo je zgolj pred nekaj leti, tako zelo blizu nas, pa smo na to že pozabili. To so bili verjetno glavni razlogi, da sem že v osnovni šoli vedel, da bom pristal v družboslovju, v srednji šoli pa sem se odločil za Fakulteto za družbene vede. Moram pa priznati, da če bi bil nabor študijskih programov v Sloveniji bolj pester, bi verjetno bila moja prva izbira politična antropologija.

Katere so prednosti študija v Ameriki? Kakšne so razlike v pristopu in načinu študija pri nas in čez lužo?

Zanimivo je, da sem vseskozi mislil, da obstaja razlika v startnih točkah med študenti in pedagogi, ki delajo znotraj hard sciences, vendar se kmalu opazi, da velja enaka razlika tudi za družboslovje in humanizem. Tam so neverjetne možnosti za raziskovalno delo: od laboratorijev, ki jih pri nas nimamo, bogatejših knjižnic, kvalitetnih ekip profesorjev in raziskovalcev. Celotna infrastruktura je namenjena študentom. Odnos študent – univerza je drugačen: univerza je zaradi študenta in ne obratno. Tam je seveda študij plačljiv, kar verjetno prispeva k temu, da so študenti bolj ambiciozni. Študij je nek privilegij, ki je zelo drag, zato študentje želijo in upravičeno pričakujejo tudi kvalitetna predavanja. Pri nas pa je študij nekaj samoumevnega. Tu je neka tanka črta, glede katere sem sam razdvojen: brezplačnost študija je nek dosežek, ki ne dela selekcije na osnovi socialno-ekonomskega statusa, po drugi strani pa se izgubi zavest, da je to pomembna stvar, ki jo je treba izkoristiti. V bistvu je to karta, ki jo

moraš unovčiti. Večino svojih predmetov na FDV izvajam v angleščini, za naše in za tuje študente. In opazim razliko. Če malce pretiravam, bi lahko rekel, da ko dobi nek kanadski študent oceno A oz. 10, se vseeno pride pogovorit o izpitu, kaj bi lahko napravil boljše, naš študent pa je, če dobi 6 ali 7, samo vesel, da je opravil, in se ne prikaže več. Da ne bo pomote, vedno bom branil to, da mora biti študij brezplačen in dostopen vsem. No, na nekaterih ameriških univerzah socialni status ni pomemben. Na Harvard lahko pride kdorkoli, tudi če ne more plačati niti sto dolarjev. Paradoks je, da je težje priti na neke slabše kolidže, če si reven, kot pa na najboljše. Najboljše univerze pač imajo neverjeten budžet, to so prave korporacije. In njim je glavni cilj, da dobijo najboljše študente. Če bi šel v neko Nebrasko ali Ohio študirati na tretjerazredni kolidž in če ne bi mogel plačati, bi ga zavrnil; če pa bo želel na Yale, Harvard ali Columbia University, pa bo prišel kljub pomanjkanju denarja. Seveda pa moraš biti res dober!

Kaj meniš o slovenskem študijskem sistemu, sploh sedaj, ko imamo bolonjskega? Ugotavljaš namreč, da je v nekih pogledih naš visokošolski sistem katastrofalen.

Že prej sem bil del katedre za teoretsko politologijo. Zanimivo je, da se prepogosto izgovarjamo na bolonjsko formo, da je edini problem. Spet je tu slovenska bolezen, ko iščemo razloge za napake zgolj drugje. Če primerjam prej in zdaj, ugotavljam, da je bolonjska reforma prinesla tudi nekatere dobre spremembe, na primer mobilnost študentov, ki lahko gredo za semester ali dva na študij v tujino. Ljubljanska univerza ima 180 bilateralnih sporazumov po celem svetu: od ZDA do Avstralije, Južne Koreje, cele Evrope. Univerza tako postaja res prava univerza, za razliko od nekaterih novo ustanovljenih viso-

Politik je izumitelj mlinov na veter z jedrskim pogonom.

N. Brumen

košolskih institucij v Sloveniji, ki tekmujejo z našo in imajo knjižnice, ki so skromnejše od moje osebne. Sedaj imamo na FDV že pravi mikrokozmos sveta, kajti študenti prihajajo k nam z različnih koncev sveta. Res je lepo delati na taki instituciji, ko dobiš občutek, da si del nekih mednarodnih trendov. V predavalnici so študenti z različnimi izkušnjami, ki prispevajo k temu, da je celoten proces še bolj ambiciozno zastavljen. Študenti iz Nemčije, Velike Britanije, Kanade in ZDA so tisti, ki so bolj ambiciozni, kar zahteva od predavatelja, da pride na predavanja vedno pripravljen in da je eksekucija predavanja na najvišjem nivoju. Da ne govorim o tem, da je bolonjska reforma dala možnost, da študenti do neke mere sami skreirajo predmetnike. To je nabiranje kreditov, kar na prvi pogled deluje kot neka čudna zadeva, da nabiraš kredite tu in tam, da dosežeš normo, a to prispeva k temu, da lahko npr. opravljaš izpite na ekonomski fakulteti ali na filofaksu, če te zanima. Seveda pa obstaja tudi senčna stran bolonjskega sistema.

Kako komentiraš svojo izjavo, da je postal študij 'valilnica kadrov'?

Jaz mogoče nimam te izkušnje, ker na našem programu poskušamo braniti študij kot pravi študij. Tudi na informativnih dnevih poskušamo dijakom dopovedati to, da je njihova pravica, da dobijo priložnost za lastno iskanje raziskovalnega polja, da se lahko sami v teh štirih oz. šestih letih najdejo tam,

kjer se res vidijo. Spomnim se srednje šole, ko marsikdo ni bil dovolj zrel, da bi lahko vedel, kaj bi postal. Številne smeri oz. številni programi tudi na ljubljanski univerzi so skušali razumeti bolonjsko reformo skorajda kot trening za vstop v realni svet: da bi jim morali na koncu ponuditi predfabricirano delovno mesto in študente obrusiti, da bodo trikotniki ali kvadrati, ki bodo zapolnili mesto v sistemu. Najboljše univerze tega ne delajo. Študij je razumljen kot privilegij študentov, da dobijo gibčnost in kritičnost, ki je potrebna za prilagajanje skozi nadaljnja desetletja. Še vedno imamo napačno predstavo, da jih sedaj nekaj naučimo, potem pa bodo štirideset let opravljali isto delo na istem delovnem mestu. Tako je bilo usmerjeno izobraževanje številnih generacij pred mano, ko so jih množično usmerjali v rudarske poklice, danes pa ni več rudarjev. In kaj je s tistimi, ki so šli v tako šolo? Sami so se morali znajti, niso dobili orodij oziroma znanja, da se lahko sami soočajo z novimi izzivi. Moramo pa si priznati, da je FDV pogosto tarča tudi iz političnih razlogov, čeprav študenti na naši instituciji vendarle dobijo znanja in veščine, ki so dobra osnova za nadaljevanje akademske ali profesionalne poti doma ali v tujini.

Kakšno delo lahko opravlja ob koncu študija družboslovec, ki ima za sabo študij političnih znanosti?

Vseskozi se prikazuje, da je družboslovcev preveč in da so ogromno breme. A raziskave kažejo, da je diplomantov FDV med vsemi 110 tisoči brezposelnimi v bistvu zelo malo, manj kot par promilov. Njihov trg seveda ni več le Slovenija, pač pa gredo najboljši v ZDA, Avstralijo, Francijo, Veliko Britanijo. Sploh ni problem. A vsepovsod je odvisno, ali si kvaliteten ali nisi. Saj tudi če si porazen zdravnik, ne boš dobil pozicije in ne boš opravil niti strokovnega izpita, če pa si dober, lahko greš že v Mass General Hospital v Boston, ki je po številnih ocenah najboljši univerzitetni klinični center na svetu. In če

si zelo dober družboslovec, lahko prideš kamor koli. Če pa si slab oz. nimaš nobenih vizij, kaj bi rad postal, in nimaš ambicij, boš verjetno čakal, da se ti najde delovno mesto. Ogromno mojih bivših študentov pa ni iskalo delovnih mest, ampak so jih sami iznašli.

Predavaš neoliberalno ideologijo kapitalistične percepcije svetovne politične in družbene ureditve. Kaj to pomeni, povedano preprosteje?

Eden izmed predmetov, ki jih poučujem, je tudi teorija ideologije, kjer poskušamo študente malo spomniti, da morajo iskati politiko tudi na mestih in v praksah, kjer mislijo, da ni velike možnosti, da jo bodo našli. Ta kratkovidnost izhaja iz tega, da smo v Sloveniji demokracijo razumeli zgolj kot novo ustavo, strankarski pluralizem in delitev oblasti na tri veje, ne pa tudi kot določene vrednote in prakse. To pomeni, da poskušamo študentom pokazati, da je treba političnost iskati v tem, kako se obnašamo potrošniki, kako razumemo različne kulturne proizvode, šport, medije, kako razumemo spol, spolne prakse ... Ogromno je stvari, kjer ideologija je, mi pa mislimo, da smo sami gospodarji in imamo predstavo popolne svobode. Na koncu pa vidimo, da smo na vsakem koraku kontrolirani. Iz preteklih praks, kjer je bila točka boja zgolj politična arena ali pa tovarna, vidimo, da je zdaj kontrola ne samo on job, ampak da gre tudi za off job nadzor. Tako ne gre za kontrolo le ko delamo, pač pa tudi ko končamo in se gremo spočit z nakupovanjem v trgovinah ali pa pred TV ekran domov. Ni ogromno trenutkov, ko smo res avtentični, odtrgani od sistema in indoktrinacije.

Kako je s prepletanjem subjektivne in objektivne analize. Eno je filozofija, drugo je vaša znanost. Kje so sploh meje?

Moja ocena je, da objektivnosti ni. Študentom vedno prvi dan v predavalnici povem, da moji predmeti ne morejo biti objektivni.

Že sama ideja, da je potrebno narediti neko skripto, nek izbor predavanj, ki se tebi zdijo pomembni, je v nasprotju z objektivnostjo. Kar nekaj kolegov in kolegic pa verjame, da so zelo objektivni in da obstaja neka pozicija, kjer lahko nevtralnno opazuješ družbo, kjer se lahko odtrgaš od družbe in si zgolj objektivni znanstvenik. To seveda ni mogoče. To se pokaže, kadar kdo v predavalnici zagovarja neke stvari, ki so drugačne in zato subverzivne; zelo hitro je lahko obtožen, da vnaša politiko v predavalnico. Spregleda pa se, da je vseskozi politika v predavalnici, le zaradi njene vseprisotnosti je ne vidimo. Da ne govorimo o učbenikih v osnovnih šolah, o najbolj preprostih predstavah o projekcijah sveta. V mojem učbeniku za geografijo je bila popolnoma rasistična Mercatorjeva projekcija, ki je zrcalila severni del sveta kot neverjetno večjega od južne poloble; npr. Grenlandija in Afrika sta bili prikazani kot približno enako velika dela, v resnici pa je Afrika štirinajstkrat večja. Torej vidimo, da objektivnost ni mogoča tudi tam, kjer je problem bolj fiksen. Večkrat spomnim svoje kolege in študente, da se naj za trenutek preselijo v razprave znotraj fizike, matematike; tam je več skepse kot pa znotraj družboslovja. To, da si neobjektiven, seveda ne pomeni, da se podajaš v proučevanje in potem poučevanje z nekimi izdelanimi odgovori, pač pa zgolj to, da se v proučevanje in poučevanje podajaš z že izdelanimi vprašanji. Ko grem v predavalnico, tako dobro vem, katera vprašanja bom zastavljal – mogoče niso prijetna, so težka, a pomembna –, nikoli pa z že oblikovanimi odgovori.

Kaj pa leva in desna usmeritev? Koliko je v vaših razmišljanjih liberalnega in koliko konzervativnega? Prej si omenil očitke. Kako torej balansirate med enim in drugim polom?

Zvitemu politiku je človeška neumnost naravno bogastvo.

N. Brumen

Matrica levo in desno, kamor potem umešiš posamezne avtorje, je bila v preteklosti dosti bolj jasna. Danes je lahko nevarno, če poskušamo spekter levo – desno zrcaliti oz. prenašati v akademsko sfero s političnega terena. Pri nas namreč obstajajo v politični areni neki odtenki sivine, stranke, ki so zgolj kak odtenek vstran od centra leve oz. desne. Družboslovje oziroma humanistika je bila v osnovi zelo progresivna, vendar tudi znotraj družboslovja in humanistike je mogoče najti razlike. Na primer, če primerjamo politično antropologijo z ekonomijo, je več antropologov imelo en čevljev malce bolj obrabljen, predvsem levega. Kar je logično, saj se presprašuje, kaj imamo tu, in se poskuša zamišljati tisto onkraj. Desna politična opcija je vedno branila status quo – to, kar imamo, zato je logično, da je bila znanost vedno nevarna za desni spekter. Znanost je vedno poskušala odpraviti mite in predsodke, ki jih imamo še v 21. stoletju: od homofobije in rasizma naprej. In tu je znanost super zadeva, ne le zato, da nekoč dobiš delovno mesto, ampak je uporabna v vsakdanjih družbenih bojih. Kot je dejal Bertolt Brecht: »Knjiga je orožje, vzemi jo v roke.«

Kakšno je tvoje mnenje o naši pravni državi? Koliko sta šibka tožilstvo in sodstvo oziroma kaj opaža vaša stroka o slovenskem pravnem sistemu?

Že sam koncept pravne države je znotraj politične filozofije problematičen. Demokracija ni samo stvar strinjanja, ampak je bila skozi zgodovino vedno neka tenzija. Demokracija ni nekaj, kar imamo, ampak nekaj, kar je v konstantnem nastajanju. Zato da lahko demokracija živi, je potreben prekršek, in to v smislu prespraševanja statusa quo. Zato je zame pravna država vedno nekaj, kar ni ravno nek velik ideal. V imenu pravne države so se skozi zgodovino dogajale tudi največje kršitve in grozote. ZDA v prejšnjem stoletju so branile rasno segregacijo ravno v imenu pravne države. Temelji na ideji večinske de-

mokracije: večina bo rekla, kaj je prav, kakšne so prave norme, in majšina mora potem slediti tem normam. Ta večinskost pa se lahko preobrne v sužnjelastništvo, ki je bilo po tej logiki legalna institucija! Glede Slovenije lahko rečem le, da smo v zelo nevarnih časih, polnih cinizma in nihilizma. Pravna država je zgolj nekaj, kar se da kupiti, kar se da interpretirati, s tem da imaš lastništvo nad mediji. Danes smo prej v času plutokracije oziroma vladavine elit, ki so pridobili ta privilegij, da so prevzeli primat nad državo. Priča smo nekemu sovražnemu prevzemu naše države in demokracijo še vedno iščemo. Demokracija namreč ni stvar političnih strank, ampak stvar civilne družbe; demokracija ni le to, da vsake štiri leta obkrožimo eno politično stranko. Demokracija pomeni nek odnos, spoštovanje pravic manjšin. Tega zavedanja mi nimamo, sploh če se spomnimo referendumov o umetni oploditvi žensk. Kakšen izbruh primitivizma je bil to! Ali referendum o izbrisanih in nazadnje referendum o družinskem zakoniku. Demokracija ne bi smela pomeniti le zasledovanje samo naših interesov, ampak tudi vključevanje interesa drugih in drugačnih. Potrebna je empatija, ki pa je v manjku, saj živimo v času popolnega egoizma. Pomembno je, da imamo mi čim več in da se branijo naše pravice, nismo pa se sposobni vživeti v položaj tistih, ki mogoče niso zmagovalci na trgu, ki niso beli, ki niso Slovenci, ki niso hetero, ki niso katoliki, ki nimajo normalne družine.

Kaj pa globalna kriza? Kakšno je po tvojem mnenju oz. po mnenju politologov trenutno stanje v naši državi in v svetovnem merilu?

Nismo enotni. Kriza je problematičen koncept. O njej se je začelo govoriti šele leta 2008, ko je začel nihati položaj posameznih elit. Do takrat menda ni bilo krize, čeprav je

Slep je politik, ki misli, da narod ne more spregledati.

N. Brumen

bila lakota v Afriki, popolna marginalizacija številnih segmentov družbe, strukturno prilagajanje v Latinski Ameriki, izvoz tovarn iz Evrope v Azijo pa iz ZDA v Mehiko, množice brezposelnih, množice brezdomcev ... To ni bila kriza?

Danes smo tako priča krizi krize. V preteklosti je bila kriza dober koncept, saj se je govorilo o krizi, ko to še ne bi bilo potrebno, npr. finančna kriza v Aziji sredi 90. let, v Mehiki leta 1995. To so bili le novi konjunktorni dejavniki. Tudi obe zalivski vojni sta bili dodaten katalizator za ameriško gospodarstvo. Po drugi strani pa se je spregledalo marsikatero krizo, ker ni bila ključna za ohranjanje neke globalne ekonomske paradigme. Danes pa je globalna paradigma v krizi, zato govorim o krizi krize. Žal zdravimo bolezen na napačen način, saj ne vprašamo, kje smo in kam naj gremo, kako naj rešimo nastalo situacijo, kakšni so razlogi, da smo do nje prišli? Če pogledamo samo podatke: od 70-ih let naprej vidimo, da se gospodarski output neverjetno večja, po drugi strani pa je bila plača za srednji razred konstantna ali pa se ponekod celo realno zmanjšuje. Razkorak med tem, kar je gospodarstvo dalo in kar so množice imele, je danes na približno isti stopnji kot pred gospodarsko krizo leta 1929. To je le en pokazatelj, kje smo danes. Je pa tu ogromno nevarnosti, da to, kar imamo, napolni še nekaj slabšega. To se dogaja tudi v Sloveniji. Neki zgodovinski doprinosi se postavljajo pod vprašaj, človekove in delavske pravice se prikazujejo kot privilegij, ne kot nekaj, kar je osnova za to, kar imamo.

Med temami tvojih raziskovanj je tudi proučevanje protestne literature. Ali se da o tem kaj na kratko povedati?

Seveda. To je iskanje političnih idej, ki so za politologe nekonvencionalne. Delam na od-

Politik je slika in podoba pravice: slep, gluhi in nem.

N. Brumen

delku za politologijo, katedra za politično ideologijo. Imel sem privilegij, da sem hitro dobil mesto sodelovanja pri ključnem predmetu, to je zgodovina političnih idej. Tam se hitro vidi kanon, ki govori o tem, kakšna je dobra družba, je pa ta kanon v svoji sestavi zelo problematičen, enodimenzionalen. Gre za bele moške in ne priznava tega, da so zelo pomembni politični preboji nastajali tudi drugje: v Latinski Ameriki, Afriki in Aziji. Prav tako se pozablja na avtorice. Po drugi strani pa je zanimivo, da se politične ideje išče samo znotraj teoretskih tekstov, ne vidi pa se, kako se lahko znotraj literature najde neverjetne teorije. Npr. Walt Whitman – njegove Travnne bilke so ključno delo za razumevanje demokracije v ZDA in tudi drugje; Shakespeare – za razumevanje številnih političnih procesov; Cervantesov Don Kihot – referenčna literatura za razumevanje političnih bojov nekoč in tudi danes. Ogromno je avtorjev, ki prispevajo k temu, da je lahko tudi politologija bolj zanimiva. Npr. na Harvardu je eden najbolj popularnih predmetov ravno Protest literature, kjer se pokaže zgodovina političnih idej ZDA preko virov, ki so heretični, šund. V upoštevanje pride resna obravnava rap glasbe, Oscar Wilde, pa vse do besedil Bruca Springsteena in Woodyja Guthrija. Upam, da bom lahko področje protestne literature v prihodnosti še bolj razvijal, saj pridobiva na teži.

Kako pa je s protestno literaturo v Sloveniji? Raziskujete tudi slovensko tovrstno književnost?

Prvi koraki so taki, da poskušam doseči, da to delajo študenti. Ko moram vsako leto razpisati naslove diplomskih nalog, je med njimi tudi npr. Politična misel Prežihovega Voranca. En študent je napisal dobro nalogo o Louisu Adamiču; vedno znova se ga predstavlja kot pisatelja, ki pa je imel zelo pomembno politično dimenzijo, njegova dela so bila eksplicitno politična in tudi teoretska. Jaz o njem nisem kaj prida vedel, sem pa bil nekoč

v San Franciscu s prijatelji v knjigarni in je nekdo pokazal na eno knjigo, rekoč: »Glej, to je pa vaš avtor, napisal je knjigo Dynamite, ki govori o zgodovini razrednega boja v ZDA.« Malce mi je bilo nerodno, ker tega nisem vedel, poznal sem le njegovo avtobiografijo Smeh v džungli.

Povej nam še kaj izkušenj s študenti, o profesuri, predavanjih. Kako te ta služba polno zaposluje in navdušuje?

Delati s študenti je privilegij. Kot pedagogu in raziskovalcu mi je predavalnica zelo pomembna. Svoje pedagoško delo jemljem zelo resno in to v mojem napredovanju žal ne pomeni veliko. Nas ocenjujejo predvsem po outputu, to pomeni, koliko napišemo in objavimo, ne pa po kvalitetnih predavanjih. Borim za višji pedagoški naziv, pri tem pa tekmujem morda z nekom, ki nikoli ni bil v predavalnici. Dobre ocene ob koncu že nekaj pomenijo, za lasten ego mogoče. A ob tem se nasmehneš, češ vsaj opazili so, da si se trudil, potem pa jih daš v predal in so pozabljene. Edino kar šteje, je output, v ZDA rečejo »publish or perish«, to je »objavi ali propadi«. To je današnja obsesija in cena je visoka. Za napredovanje se moraš ogromno odrekati. Fizično in mentalno stanje je pod številnimi izzivi. Res je težko in naporno, da združiš vse: polno pedagoško obremenitev in sprotno objavljjanje, da sploh obdržiš delovno mesto! Naj povem za bralce, ki mislijo, da ko si v javnem sektorju, imaš zagotovljeno delovno mesto. Ne, pri nas ga izgubiš, če ne izpolnjuješ teh pogojev, neprimeren raziskovalni donos pomeni kršitev delovne pogodbe, kar pomeni, da do kakršnega koli nadomestila nisi upravičen iz krivdnih razlogov. Pa še to: vsako leto je naša plača odvisna od obremenitev, marsikateremu starejšemu profesorju z družino se zgodi, da naslednje leto sploh

nima polne plače. Kruto, zato prihaja do frustracij in konstantnega trenja. S predavanji pač slediš nekemu višjemu klicu, ne glede na finance. Veliko prijateljev je že končalo na prav žalosten način, ker so pri tem delu ogromni pritiski. Visoka je cena za uspeh. Občasno se moraš sam spomniti, da če delaš, delaš zase, in da ta ugled ali prestiž ni vse. Da napreduješ po lestvici, da imaš boljše objave v najboljših revijah in najboljše ocene – k temu moraš najti kako protiutež ali hobi, da fizično in predvsem psihično vzdržiš. Še sreča, da si po drugi strani ne predstavljam, da bi počel karkoli drugega.

Zelo rad se vračaš v Črno, ljubljanski Črnjan, kajne? Ali je mogoče tvoje delo opravljati tudi na daljavo, kar je zadnje čase ponekod praksa?

Sem Črnjan na začasnem delu v Ljubljani. (Smeh) Bi se dalo, nek del obveznosti se lahko opravi preko interneta. Ampak pri nas je še tako zgrešena mentaliteta, FDV je v tem pogledu sicer zelo progresiven, a problem so druge institucije. Ni pa isto biti profesor ali delati v tovarni. Sistem čitalcev kartic ne more delovati, nikakor od osmih do štiri, ker večinoma prihajamo ob osmih in se vračamo ob devetih zvečer. Naš fleksibilen delovni čas je včasih super, včasih pa tudi problem. Včasih nisi razpoložen za pisanje članka, pa narediš nekaj drugega, po drugi strani pa to pomeni, da nikoli nisi res prost. Moja delovna deformacija je, da vseskozi nosim delo zraven na dopust, na potovanje. Ves čas moram biti online, da procesiram stvari, ki se dogajajo na fakulteti, da odgovarjam študentom. Imamo dva semestra predavanj, ko pa s tem končamo, pa se začne čas, ki se formalno imenuje počitnice, vendar nas takrat večina dela največ: poskušamo dokončati članke ter druge raziskovalne zadeve.

Omenil si, da je za ravnovesje vsega potreben kakšen sproščujoč hobi. Katere prostčasovne dejavnosti pa opravljaš?

Politiki potrebujejo heroje za bedake in bedake za heroje.

N. Brumen

Nimam časa za hobije. K sreči sem zadnjih nekaj let dobro shajal, s tem da sem bil popolnoma predan delu. No, pozimi se vračam v Črno zaradi smučanja in drugih stvari, da se vsaj na trenutke pogovarjam kaj drugega in s kom drugim. Gledališki abonma, ki je bil stalnica za naju s Tjašo v Ljubljani, je trenutno podan na stranski tir, ker je zaradi specializacije na različnih koncertih Slovenije. Sam pa ne bi šel v gledališče, saj se to dela v dvoje, kajne?

Že na začetku si govoril o lokalnih zadevah in k Črni se ves čas vračava. Morda še bese da ali dve o lokalni politiki. Kako jo politologi opredeljujete?

Ni prave lokalne politike, saj je marsikje v Sloveniji lokalna samouprava na nizkem nivoju zaradi finančne odvisnosti od države, zato gre zgolj za vegetiranje. To se kaže tudi v našem okolju, kjer je občina odvisna od dobre volje nekaj posameznikov v Ljubljani ali pa na Poleni. Vseeno pa to ne bi smel biti izgovor za to, da ni izdelane neke vizije, kaj bi se dalo narediti. Poskušamo nekako preživeti, hkrati pa ne živimo in ne vemo, kakšne so naše prioritete in konkretne želje za prihodnji razvoj. Lansko leto sem bil povabljen na srečanje Črnjanov, ki živijo in delajo drugje. Vabilo sem vljudno zavrnil, ker nisem bivši Črnjan. Nisem Ljubljančan, ki se vrača v Črno, ampak Črnjan, zato se veda opazujem naš kraj in ugotavljam, kaj bi se dalo v Črni še narediti. Kraj bi po mojem skromnem mnenju moral bolje izkoristiti notranji potencial v ljudeh, ki imajo neverjetne danosti, talente, znanje. Seveda je potrebno najprej obnoviti samo skupnost, samo zavedanje pri ljudeh, da to delamo za nas oziroma naš kraj in ne za nekoga tam zunaj. Kraj lahko razvijamo le tako, da se spet srečajo

poti med Občino, lokalno skupnostjo, lokalnimi podjetniki in kmeti, da ne bodo obstajali kot ločene nitke, ampak se jih bo z novo vizijo spet spletlo v nek vzorec. Če tega procesa ne bo poganjala zgolj logika profita, zaradi česar se potem požvižgamo na ekologijo, kulturo in šport, potem bo to recept za uspeh. V Črni se da združiti gospodarsko dejavnost in živo, zdravo ter kreativno skupnost, ki živi tudi mogoče od česa drugega. Ampak mi imamo še vedno predstavo: eno ali drugo. Kot da nimamo potenciala za nove projekte! To ni napaka lokalne skupnosti, ampak tistih, ki so zgolj v nekaj desetletjih pridobili privilegij oziroma privatizirali neverjetno bogastvo, ki ga je gradila skupnost skozi desetletja. Lastništvo v določenih podjetjih pove dovolj. Tudi v teoriji se govori o negativnih eksternalih: določena podjetja s svojo dejavnostjo povzročajo določene negativne stvari in zato naj vračajo skupnosti, da se čim bolj blažijo negativne posledice. Skupnost lahko potem spet vrača nazaj v podjetje s kreativnostjo, znanjem, nenazadnje s samim fizičnim in psihičnim zdravjem. Pri nas pa je to enosmerna ulica. Lastniki v svojih nekdanjih sodelavcih in njihovih otrocih vidijo zgolj delovno silo, ki pride, oddela svoje, hkrati pa ne razumejo, da potrebujejo še kaj več od mezde. Kaj je zanje v Črni? Tudi podjetja v dolini, ki ustvarjajo neverjetne dobičke, so vrnile v dolino bore malo. Morala bi skrbeti za to, da bi se tu ohranila kulturna in športna društva. Da jim vsaj ne bi bilo treba decembra prodajati koledarjev, da sploh preživijo. Ironično, a ne?

Kaj pa tvoji načrti?

Zigmund Bauman je napisal knjigo z naslovom Tekoča moderna. Govori o tem, koliko so moderne družbe v primerjavi s tradicionalnimi ves čas v teku, kako se vse spreminja, nič ni stabilno. Nimam kakih posebnih dolgoročnih načrtov, bolj kratkoročne. Ta izkušnja s tujino je bila takšna, da me ves čas opominja, kaj bi se še dalo delati, kajti tam je

Politik ima dva obraza: enega pred volitvami in drugega po njih.

N. Brumen

super delati. Boston je prečudovit in takoj bi šel tja. A se vedno znova spomnim, da je že to, kar sem dal skozi, neverjeten privilegij in čisto dovolj. Ampak bolezen homo sapiensa je, da vedno želi več. Zmeraj si rečem, da ko nekaj naredim, se bom pa malo upočasnil in si vzela več časa zase. Ko pa je leto odrekanja mimo in dosežeš cilj, pa spet iščeš nov izziv. Upam, da bom zadovoljen z malimi zadevami, če pa se mi kaj odpre, pa bo seveda super. Kratkoročno, kot sem rekel, delo s študenti

na FDV, če pa se nama s Tjašo kaj odpre, da bi lahko šla za nekaj let v tujino, pa tudi ne bi bilo slabo. A le dve mesti na svetu sta na tej listi: San Francisco in Boston.

Hvala, Žiga, za tvoje zanimive razlage o svetu, družbi, politiki. V imenu bralcev Črjanskih cajtnge ti želim veliko užitkov in uspehov pri delu, tu ali onkraj luže.

Irena Greiner

DELOVANJE JOŽICE PRAPROTNIK V OKVIRU ZKD ČRNA

Na slovenski kulturni praznik, 8. februarja 2000, se je ustanovila Zveza kulturnih društev Črna na Koroškem. Pobudniki, da se ustanovi zveza, v katero se bodo društva povezala, so bili člani Občine Črna. Iskali so nestranskega kandidata, ki ni bil vključen v nobeno stranko ali društvo, saj bi bilo le na ta način njegovo delovanje nemoteno in skladno z vsemi pravili. Za predsednico ZKD Črna je bila imenovana Jožica Praprotnik, ki se je za omenjeno funkcijo odločila zaradi svojega osebnega vrednotenja kulture, kajti želela je, da pride kultura na nivo, ki se ga bo dalo še naprej razvijati.

Namen ustanovljene Zveze kulturnih društev je bil zlasti v smislu, da se zagotovi enakovredna delitev finančnih sredstev na delujoča društva, hkrati pa je bil to povod, da so se začela društva medsebojno povezovati. Zveza kulturnih društev Črna predstavlja samostojno, prostovoljno in nepridobitno organizacijo, ki povezuje kulturna društva s področja prostočasnih kulturnih dejavnosti. Najprej so bila v ZKD Črna vključena štiri društva, in sicer Delovno prosvetno društvo Svoboda, Kulturno društvo Gozdar, Kulturno društvo Žerjav in Kulturno društvo koroških likovnikov. Hitro so se pričela vključevati tudi druga društva, nekatera so se obdržala

vse do danes, nekatera so žal prenehala delovati.

Jožica Praprotnik je bila predsednica ZKD Črna 12 let, bila je zakonita zastopnica ZKD Črna, ki je predsedovala skupščini in izvršnemu odboru ZKD, predstavljala je ZKD v javnosti, sklicevala je skupščino ZKD ter sklicevala in vodila izvršni odbor. Bila je od-

govorna za uresničevanje sprejetega programa ZKD ter opravljala svoje naloge na osnovi pooblastil skupščine in organov statuta ZKD. Za vse svoje delo je bila odgovorna skupščini, za delovanje zveze pa je bila odgovorna v skladu s statutom in pravnim redom Republike Slovenije. Zveza kulturnih društev je po pričevanju gospe Praprotnik koordinator vseh društev, čeprav je morda zakulisnega dela, ki ga je sama opravljala, pogosto veliko več, kot se ga vidi zgolj na oko. Sama je z vsemi društvi sodelovala složno, pove, da je bilo sodelovanje z njimi čudovito, saj nikoli z nobenim ni prišla v konflikt. Odrasla dobrega sodelovanja je bil viden tudi v tem, da nanjo nikoli niso pozabili, vedno in povsod so jo skrbno povabili zraven.

Danes ZKD Črna ni glede društev le številčnejše bogatejša, ampak zlasti kulturno premožnejša in pestra zaradi vseh društev, ki so vanjo vključena.

V okviru ZKD Črna na Koroškem danes delujejo naslednja društva:

► DPD Svoboda, v okviru katerega delujejo MePZ Markovič Kristl - Mato, Vokalna sku-

pina Smo kar smo in Dramsko recitacijska sekcija,

► Kulturno društvo Franc Piko, v okviru katerega delujejo Črnjanski harmonikaši, MePZ Župnije Črna na Koroškem, MePZ Utrip in Mladinska skupina,

► Kulturno društvo Gozdar,

► KUD Krsnik,

► Društvo klekljaric Koroške Sekcija Črna,

► Društvo ljubiteljev glasbe Fauš Dur.

Jožica Praprotnik je posebej priložila pravo darilo kulture in to še zmerom ostaja. Sama je veliko pripomogla k temu, da je nivo delovanja kulturne dejavnosti v Črni takšen, da ga je moč nadgrajevati in krepiti. Za vso njeno skrb, dobro delo, zanesljivost ter pestrost kulturne ponudbe v občini Črna se ji toplo zahvaljujemo, hkrati pa smo veseli, da bo v okviru ZKD Črna tudi v prihodnje delovala, četudi v drugačni funkciji.

Sama sem vesela, kajti vem, da me bo v vsem, česar se bom lotila, podpirala, bodrila in s svojimi bogatimi izkušnjami še veliko doprinesla k razvoju kulturne zavesti.

Vesna Burjak

Miklavževanje v Heleni

Že v davnih časih je bila v Heleni navada, da so otroci 5. decembra zvečer pridno čakali doma, da jih obiše Miklavž s svojimi parkeljmi in angelčki. Ker pa je bilo na žalost vedno manj otrok, se je ta običaj sčasoma ukinil. Vendar pa v Heleni ne vržemo tako zlahka puške v koruzo, zato smo domačini letos organizirali že 5. miklavževanje. Tako je Miklavž na domu obiskal kar 15 otrok. Otroci so Miklavžu pridno zapeli, povedali kakšno lepo zgodbico in nekateri celo zmolili. Vsak otrok je dobil darilo in šibo za otepanje; staršem pa je angelček dal na mizo polno dobrot, kot so: pomaranče, čokolade, arašidi ... Čeprav se je leto šele začelo, otroci in tudi odrasli že nestrpno čakajo na novo

srečanje z Miklavžem v Heleni.

Klara Zvonar

DAN ŽENA IN MATERINSKI DAN V JAVORJU

**Vsaka mama je prava mama,
dana za srečo in na veselje.**

Prava. In ena sama.

Za vse življenje.

(Tone Pavček)

Kot vsako leto smo tudi letos z učenci POŠ Javorje praznovali dan žena in materinski dan. Na ta dan učenci in učiteljica na šolo povabijo vse žene, dekleta, mamice, babice, tete, učiteljice ... Najpomembnejše pa je - to je dan za vse krajanke Javorja. In mi vemo, da je namenjen samo nam.

Učenci so pripravili kratek kulturni program, prisrčna darila za svoje mamice in z majhno pozornostjo razveselili vse ostale. Po končanem programu so pripravili delavnice. Skupaj smo krasili šolo, pripravljali pogrinjke, delali sadna nabodala, krasili torto in prijetno kramljali. Mamice pa so poskrbele za to, da smo se na koncu lahko še dolgo sladkali.

Zelo mi je všeč, da sem zaposlena na šoli in

sem vključena v prijetne priprave na ta dan. Poleg tega sem tudi mamica in krajanca Javorja in sem zelo vesela, da sem lahko del tega druženja. Krajan ob takih trenutkih pozabimo vse slabe stvari in se preprosto veselimo vsakega srečanja. Veseli smo, da imamo svojo podružnično šolo, ki je središče dogajanja v našem kraju. In kaj bomo, če je enkrat več ne bo?!

Mateja Modrej

ZMENEK Z DRUGO OBLEKO

Na OŠ Črna smo lahko v jeseni in spomladi krajan oddali ali zamenjali stara oblačila

V sodu je vino blagoslov, v glavi prekletstvo.

Koliko da ženska nase, ve le tisti, ki to plača.

Ne začni sanjati novih sanj, dokler nisi odsanjal starih.

Če je kuharica obilna, ne računaj, da bo tak tudi obrok.

Ali je skopuh profesionalni ali ljubiteljski zbiralec denarja?

Ne odločajo centimetri o tem, kako visoko se kdo nosi.

Niko Brumen

N
O
Č
N
I
S
L
A
L
O
M

Foto: arhiv Občine

POROČILO ALPSKE SEKCIJE SK ČRNA ZA SEZONO 2011-2012

V Smučarskem klubu smo po pretekli sezoni delo zastavili na osnovi volilne skupščine, ki je za novo štiriletno obdobje za predsednika ponovno potrdila Borisa Debelaka. Imenovan je bil nov upravni odbor kluba z delovnimi skupinami, potrebnimi za delovanje. Po dolgoletnem vodenju alpske sekcije se je na svojo željo umaknil Jože Plesec, ki je v novi funkciji podpredsednika kluba prevzel nekatere operativne naloge, pomembne za delovanje kluba. Za vodjo alpske sekcije je bil s strani upravnega odbora imenovan Mitja Zmagaj in delo po skupinah je steklo že v mesecu juniju, s kondicijskimi treningi. Kondicijske treninge skupine mlajših in starejših dečkov in deklic je vodil Jože Plesec, suhe treninge cicibanov je pripravil in vodil vodja skupine Uroš Praprotnik, njegov pomočnik pa je bil Bojan Trost. Fis ekipa je kot doslej opravljala priprave pod vodstvom strokovnjaka iz Vojnika, Uroša Lesjaka.

I. Priprave na snegu

Po zastavljenem programu je skupina MDE – SDE/I pričela s treningi na snegu konec meseca avgusta, in sicer na ledeniku Hintertux v Avstriji, Fis ekipa v Švici na ledeniku Saas Fe in Zermat, cicibani pa so s smučanjem pričeli nekaj kasneje, konec septembra na Mölltalu.

V ekipo cicibanov so bili vključeni naslednji tekmovalci: Urh Toškovič, Lar Kunc, Jaroš Miklavc, Manca Lesjak, Sara Srebre, Nika Ozimic. Skupino je vodil Uroš Praprotnik, v mesecu januarju pa je prišlo do spremembe in upravni odbor kluba je za odgovornega trenerja imenoval Blaža Jelena, njegov pomočnik pa je bil Bojan Trost. Med najmlajšimi smo imeli dve članici alpske šole, to sta Iris Srebre in Kim Debelak, med sezono pa se jima je pridružilo kar nekaj novih članov.

Podelitev na DP VSL ženske

Skupino, ki jo je vodil Sergej Srebre s pomočnikom Grego Miklavcem, smo okrepili s trenerjem Boštjanom Delalutom. Ekipa naraščajnikov je lepo zaživela in v prihodnosti si lahko klub iz te skupine obeta novih uspešnih smučarjev, ki bodo na tekmovanjih v Sloveniji in tujini v otroških kategorijah znova posegali po najvišjih mestih.

Ekipa mlajših in starejših dečkov in deklic – pravzaprav le enega starejšega dečka – je pod vodstvom Mitje Zmagaja in njegovega pomočnika Petra Kosa do meseca decembra opravila planiranih 28 dni treninga na snegu, predvsem na ledenikih v Avstriji: Hintertux, Stubai in Mölltal. Zaradi pomanjkanja snega in težav z vremenom je bilo načrtovanje in izvedba vadbe zelo zahtevno, še posebej zato, ker je SK Črna edini klub v Sloveniji, ki v otroških kategorijah nima profesionalnega trenerja. Ekipo so sestavljali: Ana Mostnar, Urša Stern, Helena Lesjak in Jaka Kompan, večino treninga v pripravljalnem obdobju je z nami opravila tudi Ines-Urška Osojnik, ki je tekmovala v Fis – mladinskem programu.

Fis skupina evropskega pokala – Tilen Debelak, Tomaž Sovič ter Tim Hribar, ki sta jo vodila trener Rasto Ažnoh ter trener in servi-

ser Tadej Kunc, je trenirala predvsem na že omenjenih ledenikih v Švici in na bližnjem Mölltalu ter Pitztallu. Glede na dobre izkušnje iz pretekle sezone pa so se tudi letos na zaključne priprave in prva tekmovanja v pokalu NOR-AM odpravili v Kanado - v Lake Louise in Nakisko.

Tina Maze se je s svojo ekipo pripravljala kot doslej in gotovo ni potrebno posebej poudarjati njenega izjemnega rezultata - 2. mesta v skupni razvrstitvi svetovnega pokala za ženske.

II. Tekmovanja

Tekmovalci SK Črna so v pretekli sezoni tekmovali spremenljivo, doseženo pa je bilo nekaj zelo dobrih rezultatov, ki nam dajejo energijo in motivacijo za nadaljnje delo. Med najbolj odmevnimi so bili dosežki Tomaža Soviča na tekmi Evropskega pokala v SG - 12. mesto v Sella Nevei in 13. v SG v Nakiski (Kanada) ter 5. mesto Tilna Debelaka na DP članov v veleslalomu na Peci, kar je po hudi poškodbi križnih kolenski vezi v pretekli sezoni še posebej obetaven dosežek. Tomaž Sovič je tudi prvič startal na tekmi svetovnega pokala, in sicer v SG in smuku v Hafjellu na Norveškem in tako od blizu spoznal konkurenco na najvišjem nivoju. Oba tekmovalca sta bila v minuli sezoni člana državne moške reprezentance B -ekipa Evropskega pokala in na nekaterih tekmah dokazala, da se

Ekipa MDE-SDE na treningu v Hintertuxu

Fisovci v Novi Zelandiji

razvijata v vsestranska smučarja, na katera bo treba računati pri sestavljanju najboljših ekip v novi sezoni.

V ekipi mlajših in starejših dečkov in deklic je v letošnji sezoni blestela Helena Lesjak, ki je v kategoriji mlajših deklic dosegla odlično 5. mesto v skupni razvrstitvi pokala Argeta. Z osvojenima 2. in 3. mestom na SL za državni pokal ter 2. in 4. mestom v SG prav tako za državni pokal si je priborila status državne reprezentantke otroških kategorij in zastopala barve Slovenije na mednarodni tekmi za Pokal Pinocchio v Italiji in pokal La Scara v Val D'Iser-u v Franciji. To sta tekmi v otroških kategorijah, ki poleg pokala Loka v Sloveniji in Topolino v Italiji veljata za najprestižnejši tekmi v otroških kategorijah. Na tekmi v Abetoneju (Pinocchio) je imela v SL smolo, ko je po 10. mestu v I. teku odstopila, v VSL pa je bila 12. Na tekmovanjih VZH regije je osvojila eno 3. in eno 2. mesto ter bila skupno 5.

Malo slabše od pričakovanja so tekmovali ostali trije tekmovalci v kategoriji starejših deklic in dečkov. Ana Mostnar se je v preteklosti že uvrščala med najboljše smučarje svojega letnika v državi, letos pa sta ji uspeli dve 4. mesti za pokal VZH regije, v državnem pokalu pa se je dvakrat uvrstila na 11. mesto v SL. Urša Stern je v pokalu VZH regije osvojila eno 3. - SL na Poseki na Ravnah, dvakrat 5. in eno 6. mesto, za tekme državnega pokala pa je bila najbolje uvrščena na

19. mesto v slalomu. Jaka Kompan je po lanskem zelo dobri sezoni letos prestopil v rang starejših dečkov, kjer je v ostri konkurenci osvojil: 16., 17. in 18. mesto v slalomih in 18. mesto v SG za državni pokal Argeta, za pokal vzhodne regije pa je bil dvakrat uvrščen na 7. mesto v slalomu.

V skupini cicibanov smo letos največ pričakovali od Sare Srebre in Urha Toškoviča. Sara se je na nekaterih tekmah dobro izkazala, saj je osvojila: v pokalu vzhodne regije v VSL: 5., 6., dve 7. in 9. mesto, za državni pokal cicibanov pa se je uvrstila na 15., 16., 18. in 19. mesto. Uspešno je nastopala še na nekaterih drugih tekmah, predvsem za pokal Koroške in na Petzen cup-u, kjer je osvajala kolajne in se uvrščala na stopničke za zmagovalce. Urh Toškovič je v minuli sezoni nanizal kar nekaj odstopov, kar je velika škoda glede na vožnje, ki jih je kazal na treningih. Žal je smučarija včasih nepredvidljiva in kljub trudu ne steče vse, kot si zamisliš. Kar presemetljivo uspešno so se s svojo prvo sezono v kategorizaciji cicibanov spopadli novinci Jaroš Miklavc, Nika Ozimic in Manca Lesjak. Dosegli so nekaj uvrstitev med deseterico v pokalu VZH regije. Jaroš je bil dvakrat 7. in enkrat 8., Manca 10., 12., 15. in 16., Nika pa 7., 9., dvakrat 13. in 10. Kunc je dosegel naslednje uvrstitve – pokal vzhodne regije: 10., 15. in 16. mesto, v državnem pokalu pa 35. in 37. mesto.

V tekmovanju za Koroški pokal so naši tekmovalci med koroškimi klubi osvajali najvišja mesta in v skupni razvrstitvi po petih tekmah osvojili v svojih kategorijah naslednje uvrstitve: Jaroš Miklavc 1. mesto, Nika Ozimic 2. mesto, Manca Lesjak 4. mesto.

Tekem Koroškega pokala so se udeležili tudi naraščajniki in naši najmlajši tekmovalci, ki so osvojili skupno: Iris Srebre 3. mesto, Kim Debelak 4. mesto, Gal Oderlap 6. mesto, Gašper Lesjak 7. mesto, Miha Oserban 8. mesto, Jaka Oserban 8. mesto.

III. Organizacija tekem in ostala dejavnost

Državno prvenstvo na Peci

Kot vsa leta doslej smo v klubu organizirali tudi nekaj tekem na različnih nivojih, od sindikalnega do tekem vzhodne regije (VSL in SG za CI-CE), zaradi neugodnih vremenskih razmer pa smo tradicionalni tekmi v FIS slalomu iz Črne preselili na Peco in organizirali dva FIS veleslaloma. Odlična organizacija tekem je bila signal Smučarski zvezi, da je ponudila SK Črna organizacijo državnega prvenstva za člane in članice na smučišču na avstrijski strani Pece. Organizacija tekem je bila zelo zahtevna in je velik zalogaj za najbolj renomirane klube v Sloveniji. Čeprav časi niso najbolj naklonjeni prostovoljstvu, je uspelo klubu s svojimi člani in pristaši organizirati tekme na najvišji ravni. Tudi ob tej priložnosti bi se v imenu kluba želel zahvaliti vsem sodnikom, ekipi za pripravo in vzdrževanje prog pod vodstvom Blaža, časomerilcema Juretu in Tadeju ter vsem ostalim, ki ste prostovoljno kakor koli pomagali in vložili svoj trud v izvedbo tekem, ki so res lepo uspele. Zelo pozitivno je tudi, da so s svojim delom pomoč izkazali tudi trenerji sosednjih klubov, kar je edina prava pot za nadaljnji razvoj smučanja na Koroškem. Na tekmah je svojo tekmovalno pot sklenil eden najboljših veleslalomistov v zgodovini Slovenije, Aleš Gorza. Veseli bomo, če bo svoje bogate izkušnje želel deliti s tekmovalci našega kluba in se vključil v trenersko delo SK Črna.

Poleg ostalih akcij smo letos želeli v klubu poseben poudarek nameniti razvoju alpske šole; v ta namen smo pod vodstvom Jožeta Plesca organizirali začetni in dva nadaljevalna tečaja smučanja. Naša želja je, da bi se čim več otrok ponovno odločilo za ta lep šport in iz malo širše baze je nato lažje najti nadarjene smučarje, ki se želijo preizkusiti v tekmovanju.

Za zaključek lahko poudarim, da si bo SK

Črna tudi v prihodnje prizadeval za razvoj smučanja v kraju in se na terenih Doline, Kogelnika in Farovškega trudil vzgojiti še kakšnega vrhunskega tekmovalca ter skrbel za vsestranski razvoj in zdravo preživljanje prostega časa otrok v Črni.

S športnim pozdravom!

Mitja Zmagaj,
predsednik alpske sekcije

ZIMSKE RADOSTI ŠPORTNEGA DRUŠTVA NAJEVSKA LIPA

Nekje sredi januarja, ko so sunki vetra močno pritiskali z vseh strani, smo se člani Športnega društva Najevska lipa podali na nočni pohod na Smrekovec. Malo poledenela, v sneg odeta cesta, nas je pripeljala do kočice na Smrekovcu, kjer nas je z odprtimi rokami pričakal upravnik kočice Fika. Nekateri so se podali tudi na vrh Smrekovca in v temni noči opazovali luči, ki so se lepo odsevale tam nekje v dolini in pričarale nekoliko pravljичno vzdušje. Po dobri malici in pijači smo malo poklepetali, se sprostiti in se po polnoči, ko je na nebu že posijala luna v vsem svojem sijaju, podali nazaj proti domu.

Od pohodništva se bom preusmerila na drugo obliko rekreacije in zabave, ki jo poznate že od malih nog. Najverjetneje vas bo spomin odnesel nazaj v mladost, ko ste se po okoliških strminah vašega domačega kraja dričali z lesenimi sanmi v dolino. V tistih letih ni bila potrebna nobena dieta ter ni bilo otrok s prekomerno telesno težo, saj si se po nekajsekundnem veselju ob spustu s sankami v dolino odpravil peš na vrh hriba, da bi te prelepe trenutke užitka ponovil. In to si dan za dnem ponavljal do kosila, po kosilu pa je bilo to postalo še večji užitek, saj so se ti pridružili še prijatelji in osvojili ste še kakšen vrh več. Za take užitke se ni porajalo vprašanje, kdo bo sanke privlekel na vrh.

Vesel si bil, da si se lahko spuščal v dolino, zato za vlečenje sank za seboj nisi rabil posebne motivacije.

Časi se spreminjajo in danes so zelo popularne sankarske proge, ki jih po Sloveniji najdete ducat in več. Tudi sanke so se spremenile, čeprav še vedno kje srečate kakšnega otroka ali starejšega otroka s tistimi tatarimi. Zelo popularno je postalo nočno sankanje, ki je namenjeno tako otrokom kot odraslim, saj ti ob soju luči ali bakel ob progi pričara čarobno igrišče. Slednjim predstavlja po cellem dnevu sedenja in napenjanja možganov v službi idealno sprostitev ter nepozabno doživetje, ki ga boste hoteli še ponoviti.

Da sankanje ne bi šlo v pozabo, smo se tudi

v našem društvu odločili, da obudimo spomine na otroške dni in tudi našim članom z organizacijo sankoških tekem pričaramo nepozaben dan v naravi. In sicer smo se neke sredi februarja, ko je naše kraje pokrilo največ snega, na Pudgarskem nad Črno na Koroškem zbrali in se pomerili v sankanju. Pod Komnom se je naša sankoška proga pričela in najboljše je z njo v moški konkurenci opravil Grega Adamič, nekaj stotink za njim je na cilj prispel Mitja Obretan, tretje mesto pa je osvojil Vili Obretan. Pri ženskah je najhitreje progo prevozila Polona Strmčnik, sledila pa ji je Neveka Petrič. Pri otrocih je zma-

gala Anja Knez, druga je bila Nadja Knez, tretje mesto pa je zasedel naš najmlajši član Aleksander Šepul.

Kot lahko razberete iz zgoraj napisanega, smo v društvu tudi pozimi kar se da aktivni in vas lepo povabimo, da se nam tudi v spomladanskih, poletnih in ostalih mesecih leta pridružite, se z nami sprostite in si ob različnih dogodkih od odbojcarskega turnirja, različnih pohodov in delovnih akcij, ki jih bomo priredili, naberete nove energije.

Lep športni pozdrav!
Tanja Šepul

PLANINSKO DRUŠTVO ČRNA

Planinsko društvo Črna že 63. leto deluje kot samostojno planinsko društvo. Članice in člani društva smo tudi v minulem letu 2011 delovali po zastavljenem programu. V društvu je evidentiranih 145 članov s plačano članarino različnih kategorij. Na osnovni šoli Črna je aktivnih več kot 40 članov planinske skupine. Ta skupina je izvajala program planinske šole z mentorji planinske vzgoje na osnovni šoli in s pomočjo devetih vodnikov društva. Izvedenih je bilo več krajših izletov in pohodov. Še posebej množičen je bil pohod na Smrekovec, na katerem je sodelovala tudi Naravovarstvena zveza Smrekovec, udeležilo pa se ga je okrog 60 pohodnikov. Uspešen je bil tudi pohod na Lovrenška jezera v mesecu maju ob dnevu družine. Udeležilo se ga je 43 pohodnikov, vendar se je zaradi slabega vremena izvedla rezervna varianta v jamo Pekel. Na šoli je bilo v sodelovanju z vodniki društva izvedeno planinsko orientacijsko tekmovanje za Koroško. Naši najmlajši gorniki se udeležujejo tudi regijskih tekmovanj iz orientacije in tekmovanj Mladina in gore. Pozivamo starše z eno samo željo, da se čim več mladih vključi v planinsko skupino. Pridobljeno znanje pozitivno vpliva na izobliko-

vanje mladih v odnosu do narave in soljudi. V CUDV Črna je zelo aktivna planinska skupina Kavke, ki šteje 32 članov, ki so tudi člani našega društva. V svojem programu imajo več izletov in pohodov. Redno se udeležujejo tudi določenih tradicionalnih pohodov našega društva.

V društvu delujejo: vodniški odcep za pota - markacisti, gorska straža - odsek za varstvo narave, gospodarska komisija in odbori. Žal

smo že kar nekaj časa brez mladinskega odseka, zato to dejavnost pokrivamo z mlajšimi vodniki in drugimi člani.

Ta pojav ni značilen le za naš kraj, je pa specifičen za manjše kraje brez srednjih šol. Vzrok, da izjemno težko pridobimo mlade kadre za izobraževanja v planinstvu, je med drugim velika razvejanost drugih športov v Črni. Mladi želijo tekmovali, to pa lahko uresničijo pri smučanju, smučarskih tekih, odbojki in drugih individualnih športih. Pravi primer za primerjavo je športno plezanje v telovadnicah in naravnih plezalnih stenah. Čudovito je to, da so pri nas dani pogoji in da v našem alpinističnem klubu obstaja ta sekcija, ki omogoča tudi mladim Črnjanom in okoličanom, da trenirajo in tekmujejo v športnem plezanju in so zato lahko v koraku s časom. Sledi tega lepega športa izhajajo iz planinstva in klasičnega alpinizma. Večje zanimanje za to zvrst pa pomeni samo, da mladi želijo spremembe in tekmovalnost. Na vprašanje, zakaj vse težje pridobivamo mlade kadre za preprostejše oblike delovanja, smo si odgovorili kar sami.

Planirani planinski pohodi in izleti so bili izvedeni in prilagojeni številu udeležencev. V zadnjih letih se pojavlja trend izletništva v manjših skupinah. Zaradi medsebojne informiranosti kombiniramo izlete tako, da se tudi naši planinci lahko udeležijo izletov drugih društev. To je po svoje tudi racionalno. Nivo znanja, fizična pripravljenost pohodnikov, odlična oprema ... vse to pripomore in omogoča, da vse več dobro izurjenih planincev obiskuje zahtevnejše domače in tuje gore v družbi svojih prijateljev.

Člani odseka za pota - markacisti - redno vzdržujejo, obnavljajo in markirajo poti na relacijah, ki so v domeni našega društva. S tremi našimi planinci so sodelovali v akciji izdelave nove varne poti na Raduho. Člani gorske straže smo se udeležili enodnevnega seminarja v planinskem domu na Košenjaku. Naši planinski vodniki so se poleg vodenja izletov udeležili letnega srečanja vodnikov.

Akcija - delo na novi poti do »Durc«

Koroške planince že od leta ustanovitve, tj. leta 1977, zelo dobro povezuje MDO - Meddruštveni odbor planinskih društev Koroške. Njegove osnovne naloge so: koordinacija skupnih akcij, svetovanje in mentorstvo društvom, oblikovanje skupnih ciljev in nalog, obravnavanje predlogov za priznanja in druge ...

Že 30 let tradicionalno prirejamo Srečanja koroških planincev v okviru MDO Koroške. Navada koroških planincev je, da se vsako leto srečamo na drugem koncu Koroške. 30. jubilejno srečanje smo organizirali Črnjani skupaj s Planinskim klubom Peca - Olševa pri Kumru v Koprivni. Srečanje je uspelo, izveden je bil kratek kulturni program, pozdravni govori, pogostitev in v nadaljevanju prijetno druženje.

Kot soorganizatorji Kluba 24 spremljamo in koordiniramo uspešno delovanje kluba. Vsako 1. soboto v decembru povabimo vse, ki so v tekočem letu uspešno prehodili to pot, jih pogostimo in podelimo priznanja.

Zadnja tri leta so zahtevala veliko časa, energije, iznajdljivosti in vlaganja prošenj za pridobivanje materialnih in denarnih sredstev za uspešno izvedbo planiranih del na naši planinski postojanki Dom na Smrekovcu. Z veliko angažiranostjo nam je uspelo pridobiti materialna in prepotrebna finančna sredstva ter prispevke donatorjev iz Šaleške doline. Del denarja smo privarčevali iz večletnega plačanega zakupa - najemnine, ki je strogo namenska za vlaganje v planinsko

postojanko. Vsa pridobljena sredstva skupaj so nam omogočila izvedbo načrtovanih del. Zamenjanih in zmontiranih je bilo 24 novih termoizolacijskih oken z žaluzijami in policami. V večjem delu spodnje etaže so bile zmontirane nove borove stropne obloge in svetila. Izvedena je bila kompletna izolacija fasade v izmeri cca 500 m² in nova preobleka z macesnovo lesno oblogo in zaključnimi letvami. Dom na Smrekovcu je tako dobil prijetnejši in lepši videz.

Planinsko društvo Črna je odprto za vse generacije. Vabimo predvsem mlajšo in srednjo

generacijo, da se vključi v naše vrste in nas kadrovsko okrepi. Vsakomur, ki ima interes za izobraževanje in sodelovanje v odsekih, odborih in vodenju društva, bomo pomagali in mu nudili vso potrebno pomoč.

Čeprav delovanje Planinskega društva Črna navzven ni posebej vidno, so pa obveznosti in dejavnosti, ki jih opravlja, zahtevne in pomembne za celotno skupnost in občino.

Emil Savelli,
predsednik PD Črna

DRUŠTVO LJUBITELJEV STARODOBNIH VOZIL ČRNA

Društvo združuje ljubitelje starodobnih vozil in njihove simpatizerje, širši javnosti so bolj znani kot oldtimerji, a ne le iz Črne, temveč iz celotne Mežiške, pa tudi Mislinjske in Dravske doline. Kljub splošno priznani razširjenosti starodobništva v Sloveniji so najbližja društva starodobnikov v Radljah ob Dravi, Velenju in na Ljubnem. Potreba po ustanovitvi lastnega društva, ki bi bolje povežalo ljubitelje starodobništva v Zgornji Mežiški dolini, je bila zato več kot očitna. Ustanovni zbor društva je bil 17. julija 2005 in ker je bila večina ustanovnih članov iz Črne oziroma njene bližnje okolice, je tudi sedež društva ostal v Črni na Koroškem. Društvo je včlanjeno v zvezo SVS (Starodobna Vozila Slovenije), ta pa je del mednarodne zveze starodobnih vozil FIVA (Federation Internationale des Vehicules Anciens).

Ustanovnih članov je bilo sedem: Dušan Osojnik, Janez Tomšič, Marko Plaznik, Drago Meh, Franc Golob, Šušel Roland in Alojz Tomšič, prvi predsednik društva pa Dušan Osojnik. Program društva se je dobro zastavil in z nekaterimi prireditvami smo ostali prepoznavni še danes. Med tradicionalnimi prireditvami je mednarodno srečanje staro-

dobnikov v okviru Koroškega turističnega tedna. Prireditev prirejamo že vrsto let ob pomoči Občine Črna, Turističnega društva Črna in AMD Ravne na Koroškem. Tako bo letos že 10. tovrstna prireditev. Smo pa v tem času organizirali tudi rally za državno prvenstvo zveze SVS in srečanje motornih koles HOREX. Svojevrstna izkušnja so tudi vsakoletna srečanja z gojenci CUDV, ki jih ob tej priložnosti s svojimi vozili zapeljemo po Črni in bližnji okolici in je tudi ena od tradicionalnih prireditev našega društva od ustanovitve naprej.

Prav tako smo skupaj z Osnovno šolo Črna organizirali tehnični dan in s svojimi starodobniki obiskali osnovnošolce, jim predstavili svoja vozila in s tem prispevali k spoznavanju tehnične dediščine.

Za uspešen zaključek leta smo na Smrekovcu organizirali piknik za člane in njihove družine, ki naj bi postal tradicionalen s številnimi zabavnimi in športnimi igrami.

Redno se tudi udeležujemo srečanj, ki jih organizirajo društva starodobnikov v Šmihelu nad Pliberkom, na Ljubnem in v Šmartnem ob Paki. Individualno se tekom leta udeležujemo tudi drugih srečanj in prireditev, ki jih v okviru naše Zveze starodobnih vozil organizirajo društva drugod po Sloveniji in s tem predstavljamo naše društvo kot tudi kraj. Manjkali nismo niti v Ljutomeru, ko se je leta 2008 podiralo svetovni rekord v največjem številu zbranih starodobnikov na eni prire-

ditvi. Člani našega društva so tako prispevali svoj delež k skupnemu številu 995 zbranih starodobnikov.

Zaradi iskanja rezervnih delov za svoje starodobnike, predvsem pa zaradi ogleda razstavljenih starodobnih vozil, se udeležujemo tudi sejmov v Sloveniji in tujini. Največji domači sejem, ki smo ga že večkrat obiskali, je sejem starodobništva na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Med sejmi v tujini pa je najpomembnejši sejem starodobnikov v Tullnu, ki je največja tovrstna prireditev v Avstriji.

Člani smo glede na starost vozil, ki jih imamo v lasti, razdeljeni na redne člane in podporne člane. Prvi imajo v lasti starodobna vozila, starejša od 40 let, drugi pa vozila, ki so starodobna vozila, vendar mlajša od 40 let, oziroma so brez vozil. Članstvo društva se je pretekla leta redno povečevalo in društvo jih je ob koncu leta 2011 štelu že preko 60. Člani se redno srečujemo na sestankih društva, ki so vsak prvi četrtek v mesecu v prostorih Občine Črna. Sestanki so v zimskem času ob pol osmih, v poletnem času pa ob pol devetih. Namen sestankov je druženje, izmenjava mnenj in izkušenj pri obnovi starodobnikov, načrtovanje in organizacija posameznih prireditev in izhodov s starodobnimi vozili, sprejemanje novih članov in pripravljane vlog za pridobitev certifikatov za starodobna vozila. Slednji so osnovni pogoj za uveljavljanje popustov pri registraciji starodobnih vozil.

Člani imamo v lasti številna starodobna vozila različnim znamk. Med motornimi kolesi so bolj znana Horex, BMW, Puch, Tomos Puch, NSU, Dnepr, Ural, Jawa, HMW, Kawasaki, Honda ... Po starosti, predvsem pa po njegovem nezgrešljivem zvoku, je med motorji najbolj znan Harley Davidson, model 1200J iz leta 1928. Lastnik motorja je Roland Šušel, po domače Puba, ki je vsega eno leto mlajši od motorja. Puba je s svojim motorjem poskrbel za prevoz naše najuspešnejše smučarke Tine Maze ob sprejemu po izjemnem uspehu v veleslalomu, že davnega leta 2004.

Med avtomobili so bolj znane znamke Willys, Ford, Jeep, Peugeot, Ford, Citroen, Dodge, Mercedes, Zastava, VW ... Najstarejši registriran avtomobil v društvu je Austin 7 iz leta 1938. Lastnik avtomobila Igor Prodnik, ki je prav tako Črnjan, je vozil Tino MAZE na sprejemu po osvojitvi odličij na olimpijskih igrah leta 2010.

Društvo se je v jeseni lanskega leta poskusilo tudi s humanitarno dejavnostjo, ko je bila organizirana akcija zbiranja denarja za nakup vozila za Albina Kosa iz Črne. Glavni pobudnik in hkratni glavni akter pri iskanju sponzorjev je bil Karli Ritonja. V treh mesecih je skupaj s Tinetom Cigaletom in Ivanom Vončino uspel zbrati zadosti sredstev za nakup električnega skuterja, ki bo Albinu Kosu olajšal gibanje po Črni in okolici. Sam potek in priprave so po besedah Karlija potekale nekako takole:

“Avgusta 2011 me je ogovoril Albin Kos, kako bi bilo, če bi mu prodal mojega ponyexpresa. Po slabo prespani noči sem si dejal, da je pri nas v Mežiški dolini veliko premalo solidar-

nosti in da lahko vsak nekaj doprinese na tak ali drugačen način in rodila se je ideja, da bi lahko društvo LSV to prevzelo. Na prvem sestanku sem idejo razložil in vsi člani so bili navdušeni nad tem. Nalogo za realizacijo so določili Martinu Cigaletu in meni. Dogovorila sva se, da prevzamem jaz spodnji del Mežiške doline, Martin pa njen zgornji del. Začela se je pot zbiranja sredstev v današnjih ekonomsko težkih časih, vendar je bil odziv mnogo boljši, kot smo pričakovali, in tako sva 14 dni pred občnim zborom lahko že odšla po rezerviran električni skuter v Ormož. Na dan občnega zbora sva ga s Tinijem pripeljala v prostore gostišča Lunder, kjer je bilo vse pripravljeno na podaritev Albinu in lahko vam povem, da sta veselje in hvaležnost poplačala ves naš trud.“

Naše društvo je predstavljeno tudi na spletni strani Občine Črna na Koroškem, pod rubriko društva ali na naslovu www.crna.si. Tu so na razpolago tudi vpisnice za včlanitev v društvo in vloge za pridobitev certifikata za starodobno vozilo. Ob tej priliki vabimo vse simpatizerje starodobnih vozil, da se nam pridružijo in postanejo del družine, ki ohranja tehnično dediščino našega kraja, obuja spomine na stare čase in začetke avtomobilizma in motorizma v Črni in okolici ter širše v Zgornji Mežiški dolini.

Zopet pa nas boste lahko videli in srečali v prvih toplih spomladanskih dneh, ko bomo spet pucali ventile.

Ljubitelji starodobnih vozil Črna

MEDVED V ČRNI NA KOROŠKEM

Pred nekaj dnevi sva se srečala z dolgoletnim prijateljem Brankom Gorzo. Branko je že tri desetletja poklicni lovski čuvaj v kočevskih gozdovih. Le o čem naj bi se pogovarjala lovca, če ne o lovu? Beseda je nanesla na medveda, na veliko število medvedov v njegovem revirju in o tem, da si je medvedove družine v zadnjih zimskih mesecih pri njem ogledalo veliko družin, tudi z otroki, ki obiskujejo osnovno šolo ali vrtec.

Baje se je dalo na posameznem krmišču videti tudi po deset medvedov in to iz ene preže (opazovalnice za divjad). Še posebej ljubki so bili mladiči, ki bi jih najmlajši najraje kar prijeli. In zaradi tega bom v sestavku govoril o spoštovanju, tokrat do medveda.

Verjetno je res, da je opica človeku najbolj podobna žival, a opice v velikem delu sveta pač ne živijo. Torej je marsikje človeku najbolj podoben medved; tudi on lahko hodi po dveh nogah, njegova mama prav tako lepo skrbi in zelo varuje svoje prikupne mladiče, za daljše obdobje mirovanja si izbere za dom jamo, votlino; prijazni so, ko jim nihče nič noče ali jim pomaga, in hudi, ko jim kdo škoduje, in še prehranjujejo se podobno kot mi, z zelenjavo ali mesom.

Čeprav se ga človek vseskozi rahlo boji, pa je do njega vedno čutil spoštovanje, ljubezen in tudi, ko mu je bil konkurent pri hrani, mu je prej odpustil kot volku, lisici, kuni ali dihurju.

Medveda ne častimo le pri nas, tudi marsikje drugje je podobno. Severnoameriški Indijanec, ki je šel na lov na medveda, si je zgradil kolibo in v njej nad ognjiščem postavil kotliček, v katerem so se kuhale medvedu priljubljene jedi; lovec, Indijanec, pa kljub temu dva dni pred lovom ni jedel. Podobno spoštljivi so bili do medveda Indijanci ple-

Izraz globokega spoštovanja lovcev do medveda

men, ki jih iz knjig ali filmov dobro poznamo kot Apače in Navaho Indijance. Sibirski lovci so bili zelo spoštljivi do kralja njihovih prostranstev. Tudi slovanski narodi so vseskozi povezani z medvedi. Še ne dolgo tega so medvedi (maškare iz Podravja ali Slovaške) pridno preganjali zimo, mraz in klicali k pomladi in dobri letini.

Medved je imel veljavo tudi na Koroškem. V škofijskem arhivu v Ljubljani je ohranjen urbar gospostva Plibek iz leta 1570. Sestavil ga je David Ungnand, baron iz Ženeka (Sonnegga; ne gradu Žovnek blizu Braslovč) blizu Globasnice. Baron Ungnand, sicer vnet protestant, je bil tudi lastnik gospostva Pliberk. Velik del tega gospostva je zajemalo takratno Deželsko sodišče Črna. To sodišče je imelo za takratne čase en privilegij: lahko je izvrševalo lov.

Za Črno je v tem urbarju zapisano, da sta tam dva velika gozda: Lipovec in Peca. V njih je po takratnih podatkih živelo kar nekaj jelenov, srn, medvedov, divjih prašičev in na Peci tudi gamsov (morda pa bo od tega članka naprej kakšen Korošec prenehal dvomiti o avtohtonosti jelena na Koroškem).

Dvanajst kmetov s tega področja je imelo dovoljenje za lov in za vsak odstrel so prejeli nagrado, plačilo. Medved je lastniku pome-

nil eno medvedovo pečenko za vso družino in dve šapi, srna pa je navrgla uplenitelju štiriindvajset beličev. Vso divjačino so morali spraviti in oddati v Graščino Pliberk.

Torej sta bila Črna in medved že od nekdaj povezana. Tudi kakšen del gozda je poimenovan po medvedu (Medvedjek, Medvejek ...) in v nadaljevanju bomo vsekakor spoznali spoštovanje Črnjanov do medveda.

V šestdesetih letih prejšnjega tisočletja pa Črno pretresejo dogodki z medvedi. Leta 1960 se je verjetno iz kočevskih gozdov na Koroško odpravil njihov medved. Na njegovo nesrečo so lovci Lovske družine Koprivna-Topla ravno na tisti dan na pogonu lovili starega gamsa – samotarja. Naleteli so na svežo medvedovo sled in se v hipu odločili, da bodo poizkusili uloviti medveda. Neveščim tega lova jim je medved skoraj pobegnil in le medvedovi počasnosti (poškodovana prednja noga) gre zahvala, da so ga končno uplenili. Temu je sledil spor, kdo je uplenitelj, kajti le njemu je pripadla nagrada za uplenitev.

Seveda je uplenjen medved postal velika senzacija in atrakcija. Medveda so izkožili, ga dali v preparacijo in še danes krasi muzej na Ravnah.

Naslednje leto je v koroške gozdove prihlačal še en medved. Za potrebe gozdne uprave naj bi kasnejši uplenitelj ustrelil srno. Odšel je na lov in kmalu se je srečal z medvedom. Ker ni bilo problemov z dovoljenjem za odstrel, je počil in medved je postal plen ponošnega, danes že nekaj starejšega, a še vedno aktivnega lovca.

Prvi medved je šel na Ravne, tega pa bomo za vsako ceno obdržali, so sklenili Črnjani. V središču kraja Črna je skala, v kateri je votlina. V zgodovini se je ta votlina uporabljala za različne stvari. Nekateri avtorji to skalo povezujejo tudi z imenom kraja Črna. Ta povezanost gre nekako tako: skala = čer = Černa pri Prevaljah. Osebnost sicer dvomim v takšen izvor imena Črna.

No, Črnjani so to votlino uredili, medveda oddali v obdelavo dobremu preparatorju in

Uplenjen medved pri logarnici Mlinarsko

potem je bil ta medved dobra štiri desetletja eden od simbolov kraja. V drugem delu votline je bila solidna hladilnica za uplenjeno divjad.

Medved v votlini je postal velika atrakcija in bil poleg skakalcev, bratov Pudgar, najprepoznavnejši takratni prebivalec Črne. Tudi pisec tega članka sem kraj Črno prvič obiskal kot osnovnošolec, ki je šel s svojim razredom na izlet v Črno pogledat medveda.

V kasnejših letih je marsikateri medved iskal pot v evropske gozdove skozi Črno. Le dan, dva pred uplenitvijo medveda, ki krasi poznano gostilno v Podgorju, smo ga sledili pri nas v Beli peči, ali kar nekaj domačinov je videlo nesrečnega medvedka, ki je končal v Železni Kapli. Teh srečanj je bilo kar veliko in tudi kakšna požrta ovca ali razdrta čebelnjak nista porušila spoštovanja Črnjanov do te plemenite živali.

Po štirih desetletjih bivanja v votlini sredi Črne je medved začel spreminjati podobo in bilo ga je potrebno zamenjati. Eden od največjih pobudnikov je bil takratni starešina Lovske družine Bistra, arhitekt Karl Markovič Daco. Pridružili so se mu tudi ostali starešine lovskih družin v Črni in s pomočjo Občine in takratnega župana smo prišli do novega medveda, ki je nato zamenjal ostarelo, poškodovano nagačeno žival.

Pred zamenjavo se je temeljito spremenila tudi notranjost pečine. S pleksi steklom je bilo urejeno, da ni možnosti, da bi vodne kapljice direktno kapljale na medveda. Monti-

rana je tudi priprava, ki izsuši previsoko zračno vlažnost v pečini. Za varnost pred uničenjem in za to, da se medved dobro vidi, skrbijo debela steklena vrata. Skratka, vse je urejeno tako, da se da medveda vedno videti, zaradi dobre svetlobe v votlini tudi v nočnem času.

Le zakaj sem se odločil za takšen članek ravno v tem času? Kar nekaj vzrokov je. Eden je vsekakor posvetitev članka prijatelju Karlu Markoviču – Dacu kot enemu glavnih pobudnikov zamenjave medveda in ureditve pečine ob obletnici njegove prerane smrti. Drugi vzrok je to, da je bilo vaško jedro kraja Črne v letu 2011 proglašeno za najlepše v Sloveniji in eden od pomembnih elementov je vsekakor pečina z medvedom. Tretji vzrok je zagotovo apel ali prošnja tistim, ki odločajo o ureditvi kraja Črna na Koroškem. Pred časom so verjetno v najboljši veri, da bi se medved v votlini še boljše videl, posekali nekaj okoliških dreves in grmov. Škoda. Medvedova votlina se je kar naenkrat znašla pred direktnimi sončnimi žarki in medved

Upljen medved v Črni (na vozu Jože Osojnik, uplenitelj Anton Osojnik in Adi Sedovnik, pri konjih Ivan (Vanč) Skarlovnik

je pričel izgubljati svojo lepo rjavo barvo in postajal je vedno svetlejši in vedno bolj podoben svojemu severnemu sorodniku. Torej naj bo moj prispevek tudi prošnja za morda kakšno nadstrešnico (ali drugo primerno rešitev), da bo medved živel vsaj tako dolgo, kot je živel tisti iz šestdesetih let prejšnjega stoletja.

Janez Švab

Na svetu ni vse slabo. Le ljudje.
Ko pravica umre, se resnica rada skrije.
Ko ljudem zavre, jim tudi prekipi.
Svojim grehom je lahko odpuščati.
Le kako lahko nekateri prenašajo sami sebe?
Ni vsak, ki računa na druge, dober matematik.
Igre brez meja so show, meje brez iger utopija.

Ne mislite, da je mirno življenje moškega, ki mu je ženska zadnjica v tesnih hlačah največja napetost v življenju.
Celo najhujšega sovražnika imam tako rad, da bi mu z veseljem prižgal svečo na grobu.
Zaradi žene, ki je velika gospa, je marsikateri gospod velik revež.

Bedaki umirajo, bedarije so nesmrtni.
Nemogoče je bedaku dokazati, da je bedak.
Tisti brez jajc marsikomu nosijo zlata jajca.
Nesreča nikoli ne počiva, nesrečneži pogosto.
Le lenoba, podjetniki in psi delajo razcapance.
Tudi grenke solze naj bi imele nekaj soli.
Božji volek in cerkvena miš sta dober par.

Niko Brumen

JOŽEF KAKER

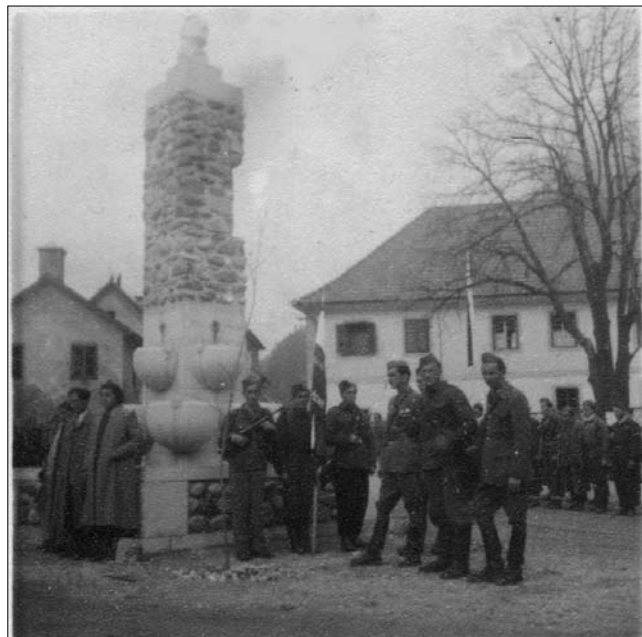
VIDEL SEM KOMANDANTA STANETA

V predzadnjem marčevskem jutru sem hitel po nedokončanem pločniku proti Rudarjevemu, kjer sem bil dogovorjen za razgovor z Jožefom Kakerjem, partizanom Šlandrove brigade v letih 1944 -1945. V svojem domovanju precej visoko, na številki 22, sta me sprejela zakonca Kaker, še vedno vitalna in čila. Ob poživljajoči in dobri kavi je pogovor stekel hitro in sproščeno.

Jože se je rodil 1927. leta v revni družini v Ljubnem ob Savinji. V družini so prevladovali fantje, pet bratov je v mladosti, ki ni bila nič kaj lepa, odraščalo v negotovo prihodnost. V zgodnjem otroštvu so izgubili mamo in zato je moral Jože veliko delati pri okoliških kmetih za golo preživetje. Ne spomni se, če se je takrat kdaj do sitega najedel.

II. svetovna vojna in okupacija pa tako in tako nista prinesli nič dobrega. Že v letu 1943 je starejši brat moral obleči nemško uniformo, a jo je že leto dni kasneje zamenjal za partizansko, ko je prebegnil iz nemške vojske. V začetku 1944. leta pa se je moral tudi Jože zglasiti pred komisijo v Celju, ki pa mu je na njegovo srečo odobrila šestmesečni odlog, saj je bil odločno presuh in droban. Bil pa je sposoben za delovno službo.

V začetku avgusta 1944 pa so se tudi v Zgornji Savinjski dolini pričele velike in usodne stvari. Po osvoboditvi Ljubnega ob Savinji s strani partizanske vojske je patrolja Šlandrove brigade iskala novince. Pot jo je zanesla tudi h kmetu Tolstovršniku, kjer se je nahajal Jože. Po obveznem vprašanju o starosti, imel jih je namreč sedemnajst, se je Jože pridružil patrolji in šel z njimi v Šlandrovo brigado, kjer je bil dodeljen v I. bataljon. Že naslednji dan je Jože zadolžil puško. Zanj so se pričeli čisto drugačni dnevi, ki so minevali prehitro in nepredvidljivo. Sprva je bil dodeljen za pomočnika bolničarja, ognje-

ni krst pa je doživel pri miniranju železniške proge pri Gorenju. Pohodi in boji so se vrstili. S Šlandrovo brigado je sodeloval pri neuspešnem napadu na most čez reko Savo. Kljub temu da jih je podpiralo zavezniško letalstvo, ki pa je bombardiralo hiše in vse kaj drugega, ne pa položaje in bunkerje nemške vojske, njihovega odpora niso mogli streti. Imeli so veliko mrtvih in ranjenih borcev. V spremljevalnem vodu, ki je spremljal ranjenec, je bil tudi Jože. Na Motniku so jih oddali terenskim delavcem, ki so jih odpeljali v partizansko bolnico.

V začetku oktobra 1944 se je brigada zapletla v težke boje z gorenjskimi domobranci in takrat je Jože spoznal, da z okupatorji sodelujejo tudi slovenski ljudje. Po težkih bojih se je prvi bataljon umaknil proti Krvavcu. Naslednji dan je brigada napadla Kamniško Bistrico, ki pa je bila preveč utrjena za lahko partizansko orožje. Umaknili so se v vas Podgozd. Zaradi lahkih in hitrih nog je Jože na ukaz pohitel k izpostavljenim

zasedam, da bi jim sporočil, naj se umaknejo. A zased že ni bilo več. Postalo ga je precej strah, saj je ostal sam, po bližnji cesti pa so že hrumeli sovražnikovi tanki. Hitro se je umaknil v goščavo, a izgubil zvezo z bataljonom. Ta se je umaknil proti Moravčam in šele proti večeru ga je s pomočjo terencev tudi dohitel.

V Moravčah se je Šlandrova brigada pripravljala na težak pohod na Dolenjsko. Zidanskova brigada je nase prevzela vso breme in ponoči napadla okupatorjevo posadko na mostu pri Kresnicah. Šlandrova brigada je zato brez večjih težav prešla most in se napotila na Dolenjsko. Niti sanjalo se jim ni, kaj jih tam čaka. Proti jutru je brigada prispela v Čatež.

14. oktobra 1944 je bil zelo svečan in velik dan za brigado. Skupaj s spremstvom jih je obiskal komandant Slovenske partizanske vojske Franc Rozman – Stane in odlikoval najboljše borce. Stane je bil preprost, a odločen mož, manjše rasti, a čistih gibov in besed. Borci so ga imeli radi. Rad je pokadil cigareto z navadnimi vojaki in tudi takrat je vse zaloge, ki jih je imel pri sebi, razdelil med borce. Jože pa ni kadil, to ni bilo zanj. To pa so bili tudi Jožefovi zadnji veseli trenutki na njegovi kratki, a bogati partizanski poti.

Pri napadu enot 7. korpusa na Žužemberk je sodelovala tudi Šlandrova brigada. Postaviti bi morala zasede proti Občinam. Komandir čete je določil predhodnico, v kateri je poleg vodnika, ki je bil star in izkušen partizan, in starejšega mobiliziranca iz Braslovč postavil tudi Jožefa. To mu ni bilo nič kaj všeč. Spoznali so že zahrbtnost in krutost domobrancev, pa tudi nekateri domačini so jim odkrito pokazali, da jih ne marajo. A ukaz je ukaz. Previdno so se premikali po neznanem terenu, ko jih izza bližnje kapelice, ki je bila obraščena z gostim grmovjem, ustavi glasen stoj. Vodnik je vprašal za razpoznavne znake, na drugi strani pa so odgovorili, da so borci Gubčeve brigade. Jože, ki je bil prvi v patrulji, je ob teh besedah zaslišal kovinski zvok, ko je zaklep strojnice udaril po

ležišču. Takoj se je vrgel na trebuh pod stezo, vodnika pa je prežagal mitralješki rafal. Bil je takoj mrtev. Vse se je zgodilo v trenutku, vod domobrancev je preostala dva hitro razorožil in zvezal. Jože se je zavedal, da njegovo življenje ni vredno počenega groša. Odgnali so ju v štab. Med potjo je domobranec v smehu dejal, da sta zopet dva za šestnajsti bataljon. Komandant domobranske enote si ju je ogledal, pokazal proti Jožefu in rekel: »Tale je premlad,« ter se obrnil k starejšemu iz Braslovč: »Tale pa prestar; jaz si ne bom mazal rok, naj opravijo Nemci, saj so od tam tudi prišli.« V Jožefu se je prebudila iskrica upanja, morda pa bo le videl rodni dom.

Naslednji dan so ujetnika odpeljali proti Stični in čez štiri dni v Ljubljano, kjer je Jože v prenatrpanih sodniških zaporih na Miklošičevi ulici preživel štiri mesece. Vrstila so se zasliševanja, menjavanje celic in zapornikov. Tretjega marca 1945 pa so ga skupaj s transportom odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau. Dva meseca bede, ponižanja, strahu in lakote, preden so taborišče osvobodile ameriške vojaške enote. Pa niso mogli takoj domov, taborišče je bilo v karanteni, ni bilo prometnih povezav in hrane in tako se je Jože napotil proti domu šele junija 1945. leta. Po skoraj mesecu dni je prišel domov, star 18 let, težek 42 kilogramov – A ŽIV.

Zapisal: Gvido Jančar

Pri zobarju se korenin zavemo.
Podarjeni protezi ne glej na zobe.
Le če imaš kljun, je lahko zobati brez zob.
Zaradi grenkobe si puliš lase, zaradi sladkobe zobe.
Najtežje je popraviti zob časa.
Hudo je, ko se pod nosom obrišeš za zobe.

Niko Brumen

O
Č
I
S
T
I
M
O

S
L
O
V
E
N
I
J
O/
/

ČRNO

VESEVKOVA SKRINJA

Škrinja, slikana s sprednje strani

Bilo je daljnega leta 1768. Slovenskim deželam je vladala Marija Terezija. V koroški vasi Drabosinje nad Vrbskim jezerom se je tega leta rodil kmet, ljudski pesnik (bukovnik), Andrej Šuster, po domače Drabosnjak. Zlagal je pesmi, prirejal ljudske igre nabožne vsebine, dosti je prevajal v slovenski jezik in med rojaki budil narodno zavest.

Peter Pavel Glavar, zelo razgledan in izobražen slovenski duhovnik, podpornik revnih dijakov in vnet čebelar, je leta 1768, na prošnjo Kranjske kmetijske družbe, za avstrijsko vladu napisal priročnik o čebelarstvu.

Duhovnik, oče Marko Pohlin, je leta 1768 izdal v nemščini napisano slovnico slovenskega jezika (Kranjska gramatika). V njej je zahteval, da naj postane slovenščina, ki je bila do tedaj le občevalni jezik kmečkega prebivalstva, na Kranjskem literarni in cerkveni jezik ter nosilec kulture.

To letnico, kar 244 let odmaknjeno od naše sedanjosti, pa najdemo vrezano v eni od trinajstih starih kmečkih skrinj, ki so jih ohranili in jih še danes s pridom uporabljajo na Vesevkovi domačiji na Ludranskem Vrhu.

Skrinje so bile dolga stoletja najpomembnejši del notranje opreme evropskega človeka. Njihova oblika se je s stoletji precej spreminjala. Uporabljali so jih za shranjevanje oblačil, žit, dokumentov, služile so celo kot stol ali postelja.

Najstarejše skrinje so bile izvotlene iz obtesane debla in utrjene z železnimi trakovi. V 14. stoletju se uveljavi skrinja v obliki zaboja s podstavkom. Kasneje so skrinji podstavek odstranili in ji dodali noge.

V 17. stoletju so jih krasili z rezbarjenjem in poslikavo. Veliko skrinj so naredili v Škofji Loki. V 18. stoletju so začeli skrinje poslikavati z oljnimi barvami. Na čelu skrinje je bilo od dve do pet uokvirjenih polj, ki so bila poslikana z različnimi motivi. Pogosto je bila naslikana vaza s šopkom cvetja, posamezni cvetovi, kitke cvetja ...

V 19. stoletju so na skrinjah začeli upodabljati figuralno motiviko, najpogosteje so upodabljali Marijo in Jezusa. Skrinje so poslikavali slikarji samouki, med njimi so bile tudi ženske.

Najstarejša upodobitev skrinje na Slovenskem je na freski Svete Nedelje v Crngrobu iz leta 1460, najstarejša ohranjena slovenska poslikana skrinja pa je iz Češnjice pri Podnartu in se ponaša z letnico 1624.

Skrinja, ohranjena na Vesevkovi domačiji, ima na pročelju tri uokvirjena polja, na pokrovu manjšega notranjega predala pa je vrezana letnica 1768 in ime Filihp Vsevok Midlen. Ime Filip Visevk je napisano tudi na levi strani vhodnih vrat, na tistem delu hiše, ki nosi letnico 1765, na desnem delu hiše pa je letnica 1749.

Levo v skrinji manjši pokrov z vrezano letnico ter imenom in priimkom

Letnica, ime in priimek (1768 Filip Vsevok Midlen)

Na skrinji se poslikava ali kak ostanek barve ni ohranil, vidi pa se, da je bila poslikana. Les je ohranjen, še popolnoma zdrav, lesni črv je ni niti malo poškodoval. Zelo zanimiva je ključavnica. Takoj ko pokriješ pokrov, se samodejno zaklene. Verjetno spada med najstarejše ohranjene skrinje na Koroškem.

V ta velki hiši je na častnem mestu skrinja, o kateri je pred leti pisala Marta Repanšek. Ta skrinja ima še lepo ohranjeno poslikavo.

Skrinje pa niso edini ostanki kulturne dediščine Vesevkovih prednikov. Prijazni gospodar Tevž in gospodinja Dorka z ljubeznijo, ponosom in spoštovanjem do zapuščine prednikov pokažeta še stare, lepo ohranjene male zidne omarice, ki so služile različnim namenom, o katerih pa napišem kdaj drugič.

Zelo stari sta tudi sliki, ki visita v veži, levo in desno pred vhodom v kuhinjo. Prikazujeta življenjsko pot ženske in moškega, od rojstva do stotega leta starosti. Pri vsaki dekadni življenja je tekst napisan v nemškem jeziku.

Ključ, ki zaklepa in odklepa v nasprotni smeri kot današnji ključ

Tudi po nošnji ljudi na sliki se vidi, da sta sliki stari krepko čez sto let, zelo stara pa je tudi ura, ki dela družbo slikama v veži.

Na vratih v kaščo je z rimskimi števkami vrezana letnica 1833, sama vrata pa se odprejo na čisto poseben patent. Vsi ti materialni ostanki iz preteklosti so zelo lepo ohranjeni, vidi se, da tu že generacije živijo skrbni, delovni ljudje, z zelo močno razvitim čutom za dediščino prednikov in veliko skrbjo, da jo

Življenjska pot od deklice do starke

Življenjska pot od fantka do starčka

bodo ohranili še naprej.

Kadarkoli obiščem družino Obretan (Vesevkove) na Ludranskem Vrhu, se vedno vrnem v dolino polna lepih vtisov in bogatejša za mnoga spoznanja. Najlepša hvala vama, Dorka in Tevži.

Marjeta Burjak

Literatura: članki z interneta (Skrinje Mojca Šifrer Bulovec, kustos škofjeloškega muzeja)

BILO JE NEKOČ V ČRNI

Vabilo bralkam in bralcem!

V Črjanskih cajtnгах objavljamo rubriko BILO JE NEKOČ V ČRNI, v kateri želimo objavljati kako fotografijo, staro več desetletij. Vsaka taka fotografija je dragocen dokument pričevanja o življenju v našem kraju nekoč, mi pa bi radi to bogastvo pokazali tudi drugim krajanom. Prosimo, da nam zaupate svojo staro fotografijo, dopišete datum ali letnico in imena oseb ali dogajanje; napišite vse, kar veste o posnetku. Če datuma ne veste, nam posredujte približno letnico posnetka. Svojo fotografijo lahko pošljete po internetu na naslov urednice: irena.greiner@guest.arnes.si ali jo prinesete urednici osebno.

Zagotovo jo boste dobili vrnjeno.

Tokrat je fotografiji prispeval **Milan Pečovnik**.

Pred drugo svetovno vojno so kurirji nosili iz rudniške uprave na Glančniku v Heleno in na Igrčevo mesečne plače, pravili so jim ferdinstceglji. Nosili so jih v kovinskih pločevinkah. Nekega dne je eden od delavcev, baje mu je bilo ime Joza, na poti med Mušenikom in Igrčevim pričakal kurirja, ga do smrti pokončal, mu odvzel celo mesečno plačo rudarjev in pobegnil. Žandermarija v Črni je bila obveščena o dogodku, in takoj so ga šli iskat. Na srečo so ga zalotili pod neko skalo, ko je prešteval denar. Odvzeli so mu ves denar in ga odpeljali v zapor. Rudarji pa so potem vendarle dobili svojo mesečno plačo.

V letih 1946-1948 so pri Rudniku Mežica, obrat II Igrčevo, delale od 18-20 let stare dečve. Opravljale so vsa jamska dela, kot so nakladanje in odvažanje jalovine s sledilnih

Na sliki je vkljenjen morilec Joza, prepoznani pa je tudi žandar Markovič iz Črne.

prog, ter odvažale rudo z drče v drugo drčo, in to s samokolnico, krjolo. Celotno tesarile so in čistile proge.

Na sliki od leve proti desni: Angela Burjak, Rozka Fajmut, Gela Peter, Ančka Veršnik, Draga Paradž, Micka Gutovnik, Micka Kotnik in Rozka Kotnik.

KNAPOVŠKA PESEM

Lep in častit je ta knapovski stan,
od višjih gospodov obrajtan, poznan,
časti je vreden, še gospod ga časti,
ker mu žlahtnega blaga iz zemlje dobi.

Ta knapič se v zemljo v nevarnost poda,
tam vrta in strelja in rudo kopa,
od dela in švica se prime ga pot,
v nedeljo se zmije, je lep ko gospod.

Ves teden, ves mesec na delo hiti,
ko mesec preteče, pa dnarce dobi.
Po placi šprancira, ciagre kadi,
pa tud' lahko v gostilni zdrav'n vinca sedi.

Slišal sem praviti neumne ljudi,
da brez knapovskega stanu se lahko živi,
pa to je govoril le človek en tak,
to je bil gvišno en ameriški divjak.

Ne šinfaj toliko čez knapovski stan,
ker vsakemu je k nucu od Boga poslan,
brez njega na svetu živeti ni stan,
ker potrebno nucaš ga vsak dan.

Kovač bi ne mogel železa kovat,
ko bi ta knapič ne šel te rude kopat,
ta ruda se mora nastreljat najprej,
potem gre kovačinsko delo naprej.

Ta holcar v planini je ravno tako,
če nima sekire, mora iti domu,
železna sekira mu drevje podira,
na kupe zvali in v drva zdrobi.

Za knape zahvali tudi šlosar boga,
ker pila lesena tud' nič ne velja.
Za pilo, kladivo, od kod je vse to?
Globoko je bilo pod trdo zemljo.

Ta pauer na polju je ravno tako,
ga železno cevovje prepričalo bo,
le kak bo on kopal kaj z golo roko,
ko bi tega trdega železa na svetu ne blo.

Spomni se kmetič na knapovski stan,
ker brez njega živeti še tebi ni stan,
ne mogel bi orati ne žita sejat,
tak bi moral še kruha stradat.

Kadar kaj železnega v rokah imaš,
se dobro prepričaš in lahko spoznaš,
da brez knapa ne moreš ničesar storit,
najmanjšega dela, si hlače zašit.

Svinčasta ruda je tudi žlahtno blago,
ker globoko je bilo pod trdo zemljo,
iz nje stori se farba in lepe reči,
to vse se iz svinčeve rude dobi.

Svinčasto rudo tud' cesar rad ima,
ker sovražnika mora tud' s svincem pregnat,
kugle nabija in fajnta streli,
da ga z avstrijske zemlje spodi.

Kadar boš videl ta srebrni denar,
spomni se, človek, na knapovski stan.
To, kar visoko v turnu tak' lepo zvoni,
tud' knapovski človek iz zemlje dobi.

V cerkvi boš videl ta kelih ves zlat,
monštranco lepo v tabernaklu stat,
v cerkvi prebiva zveličar naš Bog,
vse to je prišlo iz knapovskih rok.

Zdaj si slišal, prevzetnež, kaj knapič velja,
ker v smrtni nevarnosti rudo kopa,
al' ga ti zaničuješ, bo tebi gorje,
prevzetnim po smrti se pekel odpre.

Moji ljubi prijatelji, spomnite se,
da smo vsi bratje in tudi sestre,
in vsak stan je od Boga na svet poslan,
eden brez drugega živeti ni stan.

*Ta pesem je bila najdena v Rudniku Mežica,
obrat M/BARGET. Avtor ni znan, prepis: Danica
Gradišnik, fotokopija: Franc Arbeiter, Mežica.*

STARE SLIKE PRIPOVEDUJEJO

Moč spomladanskega sonca

V petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko smučanje še ni bilo organizirano tako, kot je danes, je vsak kraj v Mežiški dolini ob obilici domačih društvenih in meddruštvenih smučarskih tekem priredil vsaj eno, za tiste čase bolj prestižno, pomembno tekmo. Tako so na Prevaljah imeli Pavlov smuk, v Mežici veleslalom na Peci, v Črni pa veleslalom na Smrekovcu.

Vsako takšno tekmovanje je zahtevalo precej priprav in večdnevnega dela, saj takrat še ni bilo motornih teptalcev in je bilo potrebno zelo dolge proge pripraviti in poteptati s smučmi. Zato je morala skupina ljudi iti na kraj, kjer je bila tekma, vedno nekaj dni pred njeno izvedbo.

Tako je TVD Partizan Črna (katerega predsednik je bil takrat Milan Čurin), ko je smučanje še bilo organizirano v društvu kot sekcija, v nedeljo, 12. marca 1961, na Smrekovcu priredil meddruštveni veleslalom za pokal Staneta Okrogarja - Nestla.

Da bi bila tekma pravočasno in dobro pripravljena, smo člani TVD Partizan, Andrej Fajmut - načelnik društva, Ferdo Kaker - gospodar društva, Ferdo Pušnik, Franc Obretan, Franc Plesec, Ivan Adamič, Marjan Gašpar in Maks Geršak, ki smo bili zadolženi za pripravo proge, šli na Smrekovec že v torek popoldne in v koči prespali.

V sredo, štiri dni pred tekmo, smo se podali na vrh Smrekovca, kjer smo se v prelepem sončnem vremenu najprej spočili in slikali.

Vsi smo bili dobre volje in razigrani, saj je bil sneg nosilen, bilo ga je dovolj, tako da je bil ves vrh pokrit z debelo snežno odejo, kar kažejo tudi slike. Tako tudi nismo pričakovali težav in problemov pri pripravi proge. Ven-

dar smo se pri teh pričakovanjih zelo ušтели, saj nismo upoštevali moči spomladanskega sonca, ki je vse dni sijalo z jasnega neba in nam sneg dobesedno pobiralo izpod smuč. Skopnelo ga je od 20 do 30 centimetrov na dan.

Prvi dan je bilo snega toliko, da smo progo začeli pripravljati naravnost z vrha Smrekovca proti koči (približno po poti, ki vodi na vrh), saj je bilo še praktično vse grmovje in ruševje pokrito s snegom. Že naslednje jutro pa smo uvideli, da naš načrt ne bo uresničljiv, zato smo začeli pripravljati progo desno od vrha navzdol po travniku (gledano v smeri proti jugu), kjer ni nobenega grmovja in dreves.

Progo smo uspeli pripraviti, čeprav sonce z nami ni bilo usmiljeno. Vsak dan je jemalo sneg, tako da smo ga morali v nedeljo med tekmo z lopatami metati med vrata, da tekmovalci niso vozili po travi in kopnem.

Po tekmi, na kateri je tekmovalo 58 smučarjev iz 8 društev (iz našega društva je tekmovalo 18 članov in mladincev) in ki je odlično uspela, smo se vsi, ki smo jo pripravili, počutili zmagovalci nad soncem.

Dobro se nam je tudi zdelo, da smo se slikali prvi dan, ko smo prišli na vrh Smrekovca, ker takšnih fotografij v nedeljo, na dan tekme, ne bi mogli več posneti, saj tistega snega, ki ga kažejo, ni bilo več, kajti vzelo ga je spomladansko sonce.

Po spominu in na osnovi poročila načelnika TVD Partizan Črna za obdobje 1961/1962 (osebni arhiv) zapisal dr. Andrej Fajmut

Na veliki sliki so od leve proti desni: Andrej Fajmut, Ferdo Kaker, Ferdo Pušnik, Franc Obretan, Franc Plesec, Ivan Adamič, Marjan Gašpar in Maks Geršak.

Na malih slikah pa so: Andrej Fajmut, Ferdo Pušnik, Marjan Gašpar, Maks Geršak in Ferdo Kaker.

POTOPIS PO ZDA (II. del)

Surfin' California in veličina San Francisca

Drugi del potopisa bo namenjen Kaliforniji. Ker vsi seveda zelo dobro vemo, kje se nahaja ta ameriška zvezna država, ne bom izgubljal preveč vrstic o tem, da jo najdemo na zahodni obali. Se je pa potrebno za nekaj stavkov najprej ustaviti nekje na drugem delu sveta. Ja, v Črni na Koroškem. V prvem delu pričujočega zapisa sem v šali zapisal, da sem najslabšo kavo pil nekega dne pri Olvidi. Zdaj, ko imam nekaj več informacij, mi je jasno, da je bila moja izjava nekoliko zavajajoča: izvedel sem namreč, da za ponesrečenem poizkusu priprave pijače sploh ne stoji Olvida, ampak Milan! Ne, Olvida ne kuha slabe kave. Nasprotno, kava je zelo dobra. Kar pa, kot se je izkazalo, niti slučajno ne moremo trditi za njenega partnerja. Tako, zdaj poznate resnico. No, če pa je vse skupaj zopet šala, tega pa še vedno ne veste.

Okej, smo že nazaj čez Atlantik. Z Marušo ravnokar letiva iz teksaškega Houstona v San Francisco. Polet traja kakšnih pet ur. Ker je junij, se čas leta kljub temu ni spremenil.

Se je pa zato spremenila temperatura. Dramatično. Če je bilo v tem času v Teksasu okoli petintrideset stopinj, jih je bilo v Kaliforniji petnajst manj. Se pravi, kakšna stopinja pod dvajset. Kratke hlače se na letalu spremenijo v dolge, kratki rokavi so še vedno kratki, le da prek njih visi jakna. Ker nimam boljše, sem se moral zadovoljiti z rahlo sprano črno različico. Transport z letališča do centra mesta je ubog, zato se po navodilih bivšega avtobusnega voznika odpraviva na avtobus. Ker je letališče samo ena izmed številnih postaj te linije, je cena resnično ugodna. Komaj dva dolarja po glavi. Šofer gre z nama, avtobus je nabito poln, najini kufri se tiščijo z ostalimi potniki, a tako pač je.

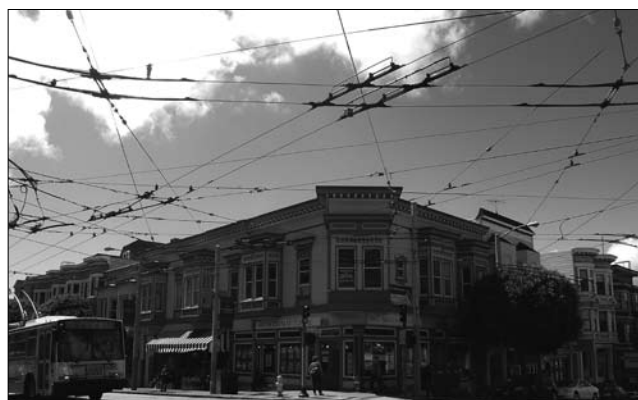

Novi kolega pravi, da moramo izstopiti na Market Street. Tam, kjer to cesto prečka 4th Street. Upošteevava navodila. Ko poveva, da bova naslednji teden dni domovala na O' Farrell Street, ni preveč dobre volje, saj naj bi bil ta del San Francisca dokaj nevaren. Temnopolti moški v zrelih letih je hkrati malo razočaran, ker je Dallas izgubil prvo tekmo proti Miamiu v finalu lige NBA (ki je, mimogrede, vedno bolj nezanimiva). »Sedemdeset odstotkov mesta je varnega, ostalih tridesetih odstotkov se raje izogibajta,« dodaja (neki dan sva res hodila po ulici, kjer ne bi smela. In res je bilo strašljivo, saj se nama je zdelo, da je v zraku nekaj neprijetnega. Ne samo v zraku, tudi na pločnikih so se nahajali prekletostni sumljivi modeli, ki jih je ameriška družba enostavno zavrgla in odvrгла na cesto – v tej obljubljeni deželi tako povsem razumljivo ne vidijo več nobene prihodnosti, zato imajo na voljo dve možnosti: prvič, da životarijo in se za svoj obstanek od časa do časa prepustijo kriminalnim dejanjem; in drugič, da čakajo do trenutka, ko bo vsega za vselej konec ... Mimogrede, policija v San Franciscu tuli na vsake deset minut. No, malo pretiravam: na vsake pet minut). Potem ko mu dava kakšnih pet dolarjev drobca, se razidemo. Hotel Orange Village najdeva v prvo, plačava kakšnih štirideset dolarjev na noč, soba je solidna, vse skupaj je popolnoma okej. Ni sva ravno v luksuznem Hiltonu, ki ga vidiva skozi okno. Oziroma – popravek: k sreči ni sva v zlivatorskem Hiltonu, ki ga vidiva skozi okno. Tako, formalnosti so urejene, San Francisco čaka.

Mesto je na nek način seveda tipično ameriško, saj tudi tukaj ne manjka stolpnic in nebotičnikov. Jih pa ni ravno zelo veliko, večji del mesta je sestavljen iz nižjih stavb in hiš, ki se vzpenjajo po triinštiridesetih hribih oziroma gričih ali pač kakor koli že imenujemo te vzpetine (hills, bi rekli Američani). Človek resnično hodi malo navzgor in malo navzdol. Teren predstavlja problem tudi za javni promet, večina avtobusov je tako vezanih na električno napeljavo, ki je nad vašo glavo speljana skoraj po vsem mestu (glej tretjo fotografijo). V samem centru mesta, ki šteje nekaj več kot osemsto tisoč prebivalcev, je neizmerna gneča: veliko turistov, veliko domačinov in veliko brezdomcev, ki potiskajo nakupovalne vozičke z vsem svojim imetjem po cestah sem ter tja. Ta prizor, če odrežemo spremljajočo kuliso v ozadju, spominja na očeta in sina iz apokaliptičnega filma *The Road*, ki je sicer nastal na podlagi istoimenske knjige Cormaca McCarthyja. Sicer pa moram na tej točki nujno opozoriti, da bom San Franciscu na nek način delal (pre)veliko krivico, saj mi omejeni prostor onemogoča možnost, da bi zgodbo tega velikega mesta opisal in interpretiral veličini primerno. Nekatere pomembne zadeve bomo tako zgolj omenili, nekatere bomo na žalost morali izpustiti. Frisco, kot ga tudi imenujemo, je v zgodovini upornišva, ideje in prakse libertarnosti, radikalnih družbenih gibanj, progresivnosti, odprtosti za mnogotero različnost posameznikov – in še bi lahko naštevali – prispeval zelo pomemben delež.

Eno izmed takšnih stvari simbolično predsta-

vlja že ulica Jacka Kerouaca, enega izmed vodilnih predstavnikov beatnikov (The Beat Generation), ki je med številnimi deli sicer najbolj poznan po kulturni knjigi *On the Road*. Kupite jo lahko v knjigarni City Lights, ki se nahaja za vogalom in na kateri so naslikani člani Zapatistične vojske narodne osvoboditve (EZLN –Ejército Zapatista de Liberación Nacional), ki so pred skoraj dvajsetimi leti začeli bojevati boj proti mehiški vladi v pokrajini Chiapas. V njej boste lahko med drugim prebrali in hkrati, glede na situacijo v naši prelepi deželi in drugod po svetu, kontekstualizirali naslednji dialog: »Fant, kup denarja bomo dobili! Nič naj te ne skrbi! /.../ Pri tem smo vsi skupaj!« je vpil Ponzó. »Kamorkoli sem šel, povsod je bilo tako – vedno smo bili vsi pri vsem skupaj.« Kar je iz vidika današnje realnosti povsem absurdno: »Le zakaj bi bilo potrebno karkoli deliti?« bi se spraševal tisti en procent, ki stoji nasproti devetindevetdesetim. Ne, tako zlahka se pa že ne bodo pustili, da bi se odrekli svojim privilegijem. Situacija je pač takšna, da so nujni varčevanje, zategovanje pasov, krčenje socialnih in drugih pravic – skratka, ideja enega procenta je tako sprevržena in tako egoistična, da je naslednji paradoks še toliko bolj pomenljiv: vse naštetó moramo upoštevati, da bi se pomerili finančni trgi, bonitetne agencije, banke in vsi institucionalni braniki neoliberalnega kapitalizma. Kar je seveda povsem skregano z zdravim razumom – počakajte: ali ne bi bilo bolje, da bi ukrepali tako, da bi ustregli LJUDEM? No, tudi družbenopolitični intermezzo (včasih) ne škodi, ampak vseeno se moram počasi vrniti k žanru, ki je tukaj prvenstven.

Torej, v San Francisco nikakor ne smete pozabiti zaviti v predel Haight-Ashbury, v svobodno mesto (Free City, kot so ga v šestdesetih poimenovali v družbenem gibanju The Diggers), ki predstavlja spomenik ameriški kontrakulturi. Tam boste našli številne majhne trgovine, lokale in restavracije, ki bežijo od klasičnega mainstreama. Če ste ljubitelji knjig in povrh tega še anarhistične literature, niti slučajno ne pustite zaprtih vrat knjigarne Bound Together Anarchist Collective. Če pa ste med ljubitelji kave in vam gre Starbucks že malo na živce, potem je The Haight pravi prostor, kjer boste našli malce drugače zastavljen People's Café. V tem delu San Franciscasva z Marušo jedla tudi najboljše različice, kar jih je do današnjega dne občutil želodec. To se je zgodilo v restavraciji Asqew Grill, ki jo toplo priporočam. Ker je bilo na ta dan najino razpoloženje uporniško naravnano, sva se iz Haight-Ashburya podala tudi v gejevsko soseščino Castro, ki simbolizira aktivizem LGBT skupnosti oziroma kolektivov (LGBT – lesbian, gay, bisexual, transgender). Ta del San Frana lahko vidite tudi v filmu *Milk*, ki je bil pred nekaj leti posnet po najbolj znanem predstavniku prej omenjenega gibanja Harveyu Milku (leta 1978 je bil, tako kot mnogi voditelji različnih uporniških družbenih gibanj – npr. Martin Luther King, jr., Malcolm X, Huey P. Newton itd. –, umorjen).

Alcatraz je naslednja postaja, ki sva jo obiskala. Do otoka, na katerem se je nekoč nahajal vsem dobro poznani zapor, se je potrebno peljati z manjšo ladjo, vožnja traja samo

kakšnih dvajset minut. Po Alcatrazu se je najbolje sprehajati z audio napravo, ki te vodi do vseh ključnih točk te institucije. Ogled je zanimiv, poučen in hkrati postreže s številnimi podatki, ki jih do takrat človek še ni poznal: okej, vsi vemo, da je bil tam zaprt zloglasni mafijec Al Capone, ne vem pa, če vsi veste, da je med tamkajšnjimi štirimi stenami prebival tudi Robert Franklin Stroud, tako imenovani The Birdman of Alcatraz (o njem so leta 1962 posneli tudi film), ki je tako ljubil ptice, da jih je želel imeti celo v svoji celici. Pravilno ste ugotovili, ko ste se spraševali, ali so mu to tudi dovolili. Ekскурzija po Alcatrazu traja kakšne dve do tri ure, z otoka se razkriva tudi izjemen pogled na San Francisco, pri čemer še posebej lepo pridejo do izraza značilne strme ulice in ceste (glej prvo fotografijo). Morda še to: ko govorimo o Alcatrazu, ne smemo pozabiti, da ga je med leti 1969-71 okupirala skupina domorodcev oziroma tamkajšnjih Indijancev (imenovali so se United Indians of All Tribes; večino so sestavljali študentje iz San Franciscu). Le-ti so se borili proti ukrepom zvezne vlade, ki je v imenu urbanizacijskega programa uničevala staroselske rezervate.

Svojo avtonomijo si je v San Franciscu izborila tudi kitajska skupnost, največja v celotnih Združenih državah Amerike. Predel China Town je hkrati tudi največje kitajsko mesto izven Azije. Se pravi, Kitajcev je kot Rusov. Tam najdete številne kitajske restavracije in tržnice z izjemno dobrim sadjem in zelenjavo. Cene so nadvse ugodne. To je po vsej verjetnosti vedel tudi neki Kitajec, ki je pred najinimi očmi kakšnih pet minut skupaj tolkel po vseh lubenicah na tržnici, nakar se je le spomnil, da bo na koncu moral eno celo izbrati, če je bo hotel kdaj jesti (glej spodnjo fotografijo).

Atrakcij in zanimivosti je v San Franciscu ogromno. Naj omenim zgolj še nekatere, ki sva jih obiskala: Lombard Street, najbolj strma ulica v mestu, ki je zaradi prevelikega naklona speljana cik-cak, da lahko po njej sploh vozijo avtomobili (glej četrto fotografijo); vožnja s Cable car-om, ki ste ga lahko vedno videli v uvodni špici nanizanke Full House. In ja, družina iz te sitcom serije je stanovala v Painted Ladies (glej drugo fotografijo), od koder se odlično vidi skoraj celotno mesto; seveda sva si ogledala tudi dobro znani Golden Gate Bridge (glej peto fotografijo). Še več, čez most sva se peljala z avtomobilom (ki sva si ga izposodila); peljala sva se tudi čez drugi most (Bay Bridge), ki je manj znan, a daljši od svojega brata (ta most vodi tudi do univerze Berkeley, kjer je, zgolj za informacijo, v študijskem letu 1964-65 potekal vplivni študentski protest – Free Speech Movement); splača se zaviti tudi na Union Street, kjer imajo v neki slaščičarni (imena nikakor ne morem priklicati iz globin spomina) odličen frozen yogurt, ki ga lahko sestaviš na x-načinov (bonboni, sadje, čokolada, kosmiči et cetera); eden izmed najbolj turistično obleganih delov SF-ja pa je zagotovo tudi Fisherman's Wharf, kamor se vsekakor splača zaviti, če je človek žejen in lačen. Je pa res, da so cene tukaj malo zasoljene. Za pivo sva plačala dobrih sedem dolarjev, tudi v trgovinah na pomolu številka devetintrideset cene niso ravno ugodne. A tako pač je, turist je pač nekje potrebno tudi malo udariti po denarnici.

V Sonomo in Napo. V vinograde. V dežele vrhunskega vina.

V Kaliforniji nisva bila zgolj v San Franciscu. Je pa res, da sva si tam izposodila avto, s katerim bova upravljala naslednje tri dni. Na koncu se bo izkazalo, da bova prevozila skoraj tisoč petsto kilometrov. Dollar Rent a Car se je nahajal zgolj kakšnih sto metrov od najinega hotela. Vzameva avto. Če sva se po Teksasu vozila s Toyoto, potem sva po Kaliforniji drvela s Fordom, ki je bil v odlični

kondiciji, saj je imel prevoženih samo nekaj tisoč kilometrov. Cena, če se spomnim prav, se je gibala okoli štirideset dolarjev na dan, kakšnih dvajset zelencev dodava še za zavarovanje – v primeru, da bi Focusa prislonil na kakšen avto v San Franciscu, kjer je vožnja zaradi številnih enosmernih in strmih ulic zelo problematična. Končalo se je brez prask. Kot sem omenil že zgoraj, peljala sva se tudi prek mostu Golden Gate, nakar naju je pot vodila v pokrajini Sonoma in Napa.

Najprej v prvo, kjer nama je prijazen možakar na turistični postojanki ob cesti predlagal par vinogradov, kamor se spleča zaviti. Izbereva Benzigerjevo famulijo, ki ni razočarala. »Au contraire,« bi Del Boy Trotter dejal Rodneyu v britanski nanizanki Only Fools and Horses. Že ko sva se pripeljala na posest Benzigerjevih (priimek sicer malo spominja na avstrijskega, a tam niso doma naši severni sosede), se je videlo, da imajo vse urejeno do potankosti (glej sedmo fotografijo). Parkirava, domeniva se za voden ogled posesti in kleti. Zraven je všteta tudi degustacija vina. Peljemo se s traktorjem, stari Benziger razlaga zgodovino in te reči, ki sodijo zraven. Vinograd je res lep, še posebej, ko ga gledamo z najvišjega hriba. Kleti ogromne, zaloge enormne: »Sodi, sodi, sodi« ... če parafraziram Vonnegutove »zvonove, zvonove, zvonove«. Degustacija na nivoju, poizkusiva nekaj različnih vrst. Maruši najbolj paše Muscat Canelli, letnik 2009, meni, ker baje nimajo ale piva, Pinot Noir, letnik 2008 (glej naslednjo fotografijo).

Iz Sonome se odpraviva še v sosednjo, turistično bolj oblegano Napo, ki pa je, vsaj po najinih izkušnjah, manj zanimiva in privlačna. Kar pa ne pomeni, da vseeno ni lepa. Nadvse si sicer želim, da bi vam lahko opisal, v kateri trgovini se morate tam ustaviti, če želite nakupiti zelo kakovostne domače pridelke, a žal vas moram razočarati, ker ne vem natančno, kje se nahaja. Maruša ravnokar pravi, da bi se spomnila, če bi jo videla. No shit, Sherlock. Dodajam jaz. Ura je pozna, začelo je deževati, mrak pravi, da se bo kmalu spremenil v noč. In ni se zlagal, zato se po drugi strani zaliva, mimo Valleja in Oaklanda, odpraviva nazaj proti San Franciscu. Parkirava v garažni hiši zraven hotela, zjutraj bova za to storitev odštela petindvajset dolarjev. Toliko hoče parkirni avtomat, če želiva, da naju spusti na dolgo pot do Yosemite National Parka. A ne prehitvajmo: vse to in še več Kalifornije, prestolnica Washington ter New York pridejo na vrsto v naslednji številki Črjanskih cajtnge. Upam, da je drugi del potopisa, gospod Drago Pudgar, izpolnil tvoja (nestrpna) pričakovanja. No, če ni, pa sem odprt za vse pripombe na enih izmed domačih tekem Pece. Bova urenila. Tako ali tako me vedno sprašuješ, kdo mi je pomagal pri pisanju teksta. Zakaj mi tokrat, za spremembo, ne bi ti?

(Sledi še tretji, zadnji del potopisa)

Zapisal: Jure Lesjak

DREVO

Nekje sem prebrala, da mora spodoben moški v življenju zgraditi hišo, vzgojiti sina, napisati knjigo in posaditi drevo. Vsako od teh dejanj je po svoje oporoka. Z njimi sežemo tudi v čas, ko nas ni več na svetu – s temi pomniki si podaljšujemo življenje. Drevo je v tem morda najbolj simbolično. Drevo življenja se dviga proti nebu, proti soncu ... Združuje prдавne in ne samo simbolne elemente, voda kroži z njegovimi sokovi, zemlja se povezuje z njegovimi koreninami, zrak hrani liste, ogenj porabi njegovo steblo. Vendar je drevo večno. Vsako pomlad se na novo pokrije z listjem, ki ga pokliče svetloba neba in tudi ko po stoletjih celo najstarejše pade, je vedno nekje njegovo seme, čolniček, ki bo priveslal v novo življenje.

Drevo, njegova krošnja se koplje v svetlobi, listje šelesti v vetru. To sijajno stvarstvo, ki ga poganja sonce, jemlje vodo iz tal, ogljikov dioksid iz zraka. S fotosintezo oceani zelena klorofila delajo hrano zase in za nas, za človeštvo. Drevo je samozadostno, človek ne. Ljudje smo paraziti, ki od dreves, rastlin krademo ogljikove hidrate in kisik. In potem rastline ogljikov dioksid, ki ga izdihnemo, med presnovo znova predelajo v škrob in kisik. Krog življenja. Eleganten in utečen. Skorajda večni, kot je za človeška merila večno drevo, ki ga moški posadi za jutri. V tem drevesu, v tem dejanju je toliko hrepenenja, toliko ljubezni. Ko sadiš drevo, ga namesto sebe pošiljaš v nedosegljivo prihodnost. Pravijo, da z vsakim drevesom živijo vsaj trije rodovi. Ko se kdaj v naravi ali pa kar pred blokom postavim pod drevo, se vprašam, kaj le misli, ko stojim pod njim. Zaželim si, da bi kaj mislilo, kaj povedalo, kaj videlo. Da bi spregovorilo. Da ne bi bili ljudje tako samozadostni, tako zelo sami. Pa tudi zaradi njih, dreves. Žalostna sem ob misli, da drevesa ne vidijo prelesti, ki jo delajo po vsem svetu, a tolaži me misel, da so naše oči tudi njihove. Da smo en organizem, bratje v svetlobi pomladnega jutra.

STARKE, KI JIH JE VREDNO POSLUŠATI

Te starke so stare lipe, posejane po naši lepi domovini. Stare lipe so med našimi najlepšimi spomeniki, saj so kot sveti kraj. Pod njimi so ljudje molili, se zaobljubili, tudi poplavšali, ob harmoniki brusili pete, pod njimi so peli in ostareli. Ob pogledu v krošnje lip je tako kot pogled v njihovo mladost, je poseg daleč v preteklost. Ko jim prisluhneš, imaš občutek, kakor da si prišel na podstrešje stare, vegaste hiše in v zaprašenem kotu našel staro vreteno, ki ga je babica kot balo pripeljala v hišo; to vreteno pa se še vedno vrtilo in pripoveduje ... Tako sta začela svojo pripoved o slovenskih lipah novinarja Miran Satler in France Strle. Iz njune pripovedi sem vzela le našo lipo – NAJEVSKO LIPO – mater vseh slovenskih lip: »S posebnim veseljem sva se neko jesen odpravila na Koroško. Šla sva v vas k največji lipi na Slovenskem, k Najevski lipi. Nekdaj do lipe ni bilo mogoče z avtom. Midva sva ga pustila vsaj dva kilometra nižje in pot nadaljevala peš. Še preden sva skozi veje zagledala domačijo, naju je pozdravil lajež psa, kot bi zalajal dobrodošlico. Tudi na domačiji so naju prijazno sprejeli, nazdravili smo kot stari znanci. Dobrih sto metrov je od hišnega praga, do njenih korenin. Le kakšna more biti ta lipa v soncu, ko že v sivem jesenskem dnevu kar žari zaradi razsežnosti! V nobenem kraju na svetu ni tako velikega oltarja, kot je Najevska lipa. Tipljeva okoli nje, kot da bi se bala stopiti tesno pod njo, ki je največja in hkrati tudi skrivnostna. Tudi samotna in samorastniška je, kot so tukaj skoraj vse stvari. Tudi ljudje. Edino družbo ji dela staro znamenje, kdove kdaj sezidano in v kateri spomin. Pa leseno korito, v katerega kaplja voda iz kovinske cevi. In kapljice vode, ki pronicajo iz korita na pot? Če bi tako pronicale že sedemsto let in sproti zalivale korenine Najevske lipe – koliko milijard kapljic ...? Stopava okoli lipe, vendar je tolikšna, da ne vidiva drug drugega. Vidi se, da ni zrasla iz enega debla. Več jih je pred stoletji združilo žile in korenine ter zraslo v enega največjih

in hkrati najstarejših dreves na Slovenskem. Lipa je v sredini votla. Z južne strani je vhod v njeno notranjost. Kar velik prostor, v katerem je najti streho nad glavo, ko lije dež, ali zavetje, če piha veter. Ne samo dva, trije bi našli tu prostor. Na klopci pod lipo smo še malo modrovali in se spominjali lepih in manj lepih dni zgodovine. Vrnila se bova, pa ne samo zaradi lipe, ampak zaradi vseh samorastnikov v tem odmaknjenem koroškem kotu. Želiva si, da bi za to naše bogastvo izvedeli mnogi, da bi spoznali njeno veličino in njeno lepoto. In ker sva to lipo videla v jeseni, si jo želiva videti tudi takrat, ko bo v cvetju ... Nič čudnega, da s o svoj čas imeli lipe za sveto drevo. Lipa je bila za Slovane in Kelte sveto, božansko drevo. Lipa po navadi stoji sredi vasi, ob cerkvah in na križiščih kot kažipot popotnikom. Daje pomoč bolnim, zatočišče žalujočim in senco tistim, ki se zbirajo pod njeno krošnjo. Pod njo se ljudje veselijo, plešejo in pojejo, saj je simbol prijateljstva. Njen les je dober za oblikovanje, o čemer pričajo najstarejše ikone.«

NAJEVSKA LIPA IN TURKI

Sedaj se pa ponavljam, boste rekli. Drži, a le zato, da malo osvežim spomin na davno zgodovino. Ko so leta 1472 in še štiri leta kasneje Turki plenili po naših krajih, jih je pot pripeljala tudi pod to krošnjo. Pod njo so si baje pripravili kosilo. S čim so si postregli pod Najevsko lipo? Morda so zakurili ogenj in zaklali govedo, nabili na kol ovce in vrteli pečenko. Gostija je morala biti bogata in pijača je zagotovo tekla iz mehov. Meso, kose mesa so si sekali s handžarji. Lahko si je predstavljati množico roparjev, ki so si pod Najevsko lipo našli najčudovitejšo jedilnico z najlepšim lestencem; lipa jih je branila pred soncem, lipa jim je svetila in jih potem, ko so si nabasali trebuhe, navdajala z ugodjem, čeprav so bili sto in več kilometrov od doma. Ustno izročilo pravi, da so, potem ko so se okrepčali, zakopali v zemljo jedilni pribor, sedlo, oboje iz čistega zlata. Mnogi, ki so pozneje izvedeli za to skrivnost, so prijeli za krampe in lopate ter začeli kopati. Najevska lipa pa zna molčati. Te skrivnosti ni nikomur zaupala. Starka je bogastvo zagrebla s koreninami in zaklad potegnila globoko, najgloblje, da ga ne more nihče izvleči. Zgodba o Turkih pa še kroži od ust do ust.

NAJEVSKA LIPA - MATI VSEH SLOVENSKIH LIP

Potem ko je v torek, 25. junija 1991, Skupščina Republike Slovenije proglasila slovensko neodvisnost, smo dvignili nove slovenske zastave in v vseh večjih krajih zasadili spominke lipe, ki so jih blagoslovili domači dušni pastirji. Citiram del molitve ob tej priliki: »... hrepenenje naših prednikov se je uresničilo. Prizadevanja vsega naroda so izpolnjena. V svoji samostojni državi se ti najprej zahvaljujemo, da smo s tvojo pomočjo zaživel v polni svobodi. Prosimo te, blagoslovi to lipo, znamenje življenja in rasti, mogočnosti in dostojanstva našega naroda. Naj korenine naše državnosti poženejo tako globoko, da jih ne

bo mogel nihče izruvat; naj naša državnost raztegne svoje veje do vseh meja slovenske meje, da bomo pod njeno krošnjo imeli vsi bratje in sestre slovenske krvi svoj dom in mirno sožitje z drugimi prebivalci ...»

Slovenija je mala dežela in pastorek te dežele je prav Koroška. Nemogoče prometne povezave, do onemoglosti izčrpano gospodarstvo, ekološko obremenjeno okolje in socialne stiske so tisto, kar je označevalo takratno podobo Koroške. Nova slovenska oblast doslej na Koroško tostran meje ni pogosto zahajala, zato jim je bilo treba Koroško pokazati, na novo odkriti. In zdi se, da je to zelo dobro uspelo. Ni toliko pomembno, komu je zamisel zrasla, dejstvo je, da smo takrat z roko v roki delali črnjanski turistični delavci, Smučarski klub Črna, ravenska vlada in mnogi drugi. Pripravili smo SREČANJE DRŽAVNIKOV in veliko ljudsko slavlje pri materi vseh lip, pri NAJEVSKI LIPI. Verjetno se do takrat še ni zgodilo, da bi se na tako sproščenem ljudskem srečanju zbrala tolikšna množica slovenskih državnikov. Bučar, Peterle, Plut, Zupančič, Bizjak, Kacin, Vencelj, Tancig, Duler, Capuder, Puharjeva, Janko in drugi. Organizatorji smo bili pohvaljeni, imenitno se je posrečilo vzpostaviti stik med politiki in Korošci. Državniki so ljudem pač dali vedeti, da so tudi oni povsem normalni, običajni ljudje. Peterle je zaigral na frajtonarico, Plut je godel na glavnik, pod lipo so družno prepevali, šli so med ljudi, se rokovali in pogovarjali. Dvanajst mož in žena se je prijelo za roke in objeli so lipo. Imenitna udeležba, več kot dva tisoč ljudi iz vseh treh dolin in širše pa je dokazala, da si ljudje želijo v živo srečati politike in da si želijo zabave. Korošci pa smo dokazali, da smo dobri organizatorji, saj nam je že prvo srečanje zagotovilo tradicionalnost.

Pod Najevsko lipo pa se nadaljujejo srečanja z udeležbo več ali manj politikov, več in manj ljudi, s pestrimi programi, v katerih nastopajo pevci, folkloristi, godbeniki, harmonikarji,

recitatorji ... kjer se odvijajo športne igre in pohodi, se išče zaklad lipe, se prikažejo stari običaji, je pogostitev za vse udeležence in seveda ljudsko rajanje; vsega pa nisem napisala, bilo bi preveč. S tem svojim današnjim pisanjem sem nas želela spomniti, da so naša srečanja pod lipo pomembna za nas, Korošce, ne glede na to, kdo se jih udeleži. To naj bi bil naš poletni praznik, kakor so Gradovi Kralja Matjaža pozimi. Četudi so se nekatere koroški običaji, značilni za naša srečanja, prenesli drugam, mi še vedno lahko naredimo pod lipo turški tabor, lahko pa se tudi srečamo z Miklovo Zalo in se pomerimo v reševanju le-te ... domišljija organizatorjev ... Korošci smo vedno za mušter bili ...

Lipe se ne da prestaviti, zato nas bo »lipica v senčico vabila, vsem pod njo srčeca hladila!«

Pa na svidenje kjerkoli.

LENČKA

NOBEL ŠMOREN

Rabimo:

tri jajca, kjer ločimo rumenjake in beljake
par dag sladkorja,
pribl. 5 dag moke,
dve veliki žlici v rumu namočenih rozin,
eno čajno žličko masla,
in naribano lupino pol limone.

Iz beljakov stepemo sneg. Med stepanjem umešamo limonino lupino in sladkor. Ko je sneg gotov, rahlo umešamo rumenjake, moko in pecilni prašek. Maslo raztopimo in damo v pekač, na maslo zlijemo testo, nanj potresemo rozine, postavimo ga v pečico za 10 min, pri 200 st.C. Ko je pečeno, vse skupaj raztrgamo z vilicami, potresemo s sladkorjem in ponudimo.

Kaj pa **FUNTŠTERC**? Se ga še spominjate? Pravijo mu tudi **knapovško sonce**. Za tiste, ki se ga ne spomnite, je najbolj primerna razlaga, da je to (malo manj nobel kot zgoraj) čisto navaden šmoren, le da je napravljen tam, kjer trenutno niso našli sladkorja.

V ponev damo dve žlici ocvirkove masti; ko je mast raztopljena, vanjo zlijemo mešanico

jajc, moke in čisto malo soli. Kot zelo debelo palačinko to prepečemo na obeh straneh. Ko je ta palačinka temeljito pečena, jo z vilicami raztrgamo na majhne koščke in serviramo. Tik pred jedjo jo lahko potresemo z narezanim drobnjakom.

In še, kako pripravimo **BULGUR ZA SOLATO.**

Pol litra zelenjavne juhe zavremo, dodamo tri do štiri velike žlice olivnega olja in polijemo 250 g bulgurja v dovolj veliki posodi. Občasno premešamo in pustimo uro in pol. Tako pripravljen bulgur lahko uporabimo za solato ali prilogo. Kadar pa bulgur prelijemo s prevretim jabolčnim sokom (lahko tudi sladek mošt), dodamo tri velike žlice v rum namočenih rozin. Tako pripravljen bulgur uporabimo kot sladico.

Dober tek.

Peter Lenče

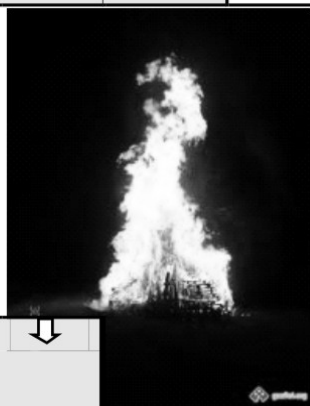
ŠE UTRINEK S ČISTILNE AKCIJE V KOPRIVNI

Letos se je odbor VAŠKE SKUPNOSTI KOPRIVNA že drugič v svojem mandatu odločil za nekoliko drugačno čistilno akcijo. Zakaj se nismo odločili pobirati smeti? Ker smo to postorili že prejšnja leta in ker je ozaveščenost ljudi glede čuvanja narave pri nas odlična. Vsi udeleženci te čistilne akcije (ni nas bilo veliko) pa želimo ponovno prebuditi prehitro pozabljene vrednote. Te pa so pomembne za boljši jutri našega kraja. Pohvaliti je treba naslednje udeležence: Uroša Kamnika, Mira Žažeta, Primoža Kamnika, Luka Jelena, Milana Kamnika, Edija Kamni-

ka, Mateja Puca, Marka Kumra, Franca Kamnika in Andreja Čerenaka. Vsi imenovani so že v letu 2011 zasipali bankine, čistili vodne jarke in krpali dotrajan asfalt.

Marko Kumer

				IKO	KOS POHIŠTVA	DAN POČITKA PRI JUDIH	ŽENSKA, KI PLEZA		SREDNJE DOLGO ŽENSKO KRILO	VRSTA VRBA	MLEČNI IZDELEK
				KRAJ NA PRIMORSKEM				MISS		I	
								RUŠA, TRATA			
				DRŽAVA V IND. OCEANU						V	
				VRSTA ARABSKE PUSKE						A	
NAMIZNO POKRIVALO							K				
ČC	MEDMET TIŠINE	DOLINA POD TRI-GLAVOM IT. ŽIME LORA	↓				FERMENT				
VRSTA PLETENINE		L		REBER, POBOČJE	LOJZE KOS AVT. OZ NAKA LIBANONA						
BELA ZAČIMBA		O		ROPARSKI DELFIN							
GLAVNI ŠTEVNIK		R		RAZMOČENAZEMLJACITROENOV AVT O							
	SLO. ALPINIST FRANC RIZEVO ŽGANJE	E			SLOVENSKI POLITIK GOŠNIK	EDO GRIL					NORV. SKAKALEC LJOEKELSOY
FRANC. DRAMATIČAR		D				VRSTA PISALA					
RANO VINO		A				ZVEZANO ŽITNO KLASJE KROM					
ČEŠKA PRITRDIČICA		N		SVIŠČ							
SLO. PISATELJ JANKO		A		SLO. ZDRAVNIK VINCENC			RADIJ				

Rešitev te križanke tudi tokrat pošljite na naslov:

Občina Črna, Center 101, 2393 Črna na Koroškem, s pripisom: NAGRADNA KRIŽANKA.

Izžrebanega srečneža čaka nagrada!

Izžrebani reševalec prejšnje križanke **Janko Vadnjaj, Žerjav 6, 2393 Črna na Koroškem** naj se oglasi na občinski upravi, kjer mu bodo podelili praktično nagrado.

ČRJANSKE CAJTNGE, informativno krajevno glasilo, izdaja Občina Črna na Koroškem.

Uredniški odbor: odgovorna urednica in lektorica Irena Greiner,

odbor: Janez Praprotnik, Marjeta Burjak, Gvido Jančar

Tisk in oblikovanje: ZIP center d.o.o., Koroška cesta 14, Ravne na Koroškem.

Naklada 1400 izvodov, april 2012.